

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

51 nci Birleşim

25 . 4 . 1978 Salı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	318	İrmanın dağıtım şekli hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1349, 10/32)	330
II. — GELEN KÂĞITLAR	318	7. — Ankara İmar Limited Şirketinin Arısoy Kollektif Şirketi lehine sağlamış olduğu menfaatler ve keyfi davranışlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1348, 10/2)	331
III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	319	8. — Toplumı etkileyen bunalımın kökenleri ve nedenlerini hazırlayanlar ile olayların devamının önlenmesi hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1351, 10/29 - 41)	331
1. — Danışma Kurulunun Cumhuriyet Senatosunun çalışmalarıyla ilgili 19 . 4 . 1978 tarih ve 3 sayılı Kararı.	319:322,332:346	9. — Geri kalmış bölgelerin sorunlarını ayrıntılarıyla belirlemek üzere kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1350, 10/36)	331
2. — Erzincan Üyesi Niyazi Ünsal'ın, son günlerde meydana gelen patlama olayları ile Malatya olaylarından duyulan derin üzüntüye dair gündem dışı demeci.	322:328	10. — Dilekçe Karma Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim.	331
3. — Muş Üyesi İsmail İlhan'ın, ülkemizde giderek artan anarşik olaylar ve bu olaylar karşısında Hükümet ve muhalefet partileri arasındaki ilişkilere dair gündem dışı demeci.	328:329	11. — Mali ve İktisadi İşler Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim.	331
4. — Diyarbakır Üyesi Selâhattin Cizrelioğlu'nun, memleketin içinde bulunduğu durum hakkında gündem dışı demeci.	329:330		
5. — Görev ile yurt dışına gidecek olan Ticaret Bakanı Teoman Köprülülüler'e Yerel Yönetim Bakanı Mahmut Özdemir'in vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1355)	330		
6. — Devlet Planlama Teşkilatınca kurulan «Kalkınma Fonu» na ayrılan dörtüyz milyon			

- IV. — SORULAR VE CEVAPLAR 347
A) *Yazılı Soru ve Cevabı.* 347
1. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi İsmail Çataloğlu'nun, İçel ilindeki ortaöğretim üyeleri-

nin değişik bölgelere atanmalarına dair soru önergesi ve Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur'un yazılı cevabı. (7/831) 347

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Milletlerarası Para Fonu ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına katılmak için Hükümete yetki verilmesine dair 5016 sayılı Kanuna ek Milletlerarası Para Fonu Anasözleşmesinde değişiklik yapılmasına dair Anlaşmanın uygun görülmesi ve Milletlerarası Para Fonu ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına katılmak için Hükümete yetki verilmesine dair Kanununun 798 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesini değiştiren 28 . 5 . 1970 tarih ve 1265 sayılı Kanununun 1 nci ve 2 nci maddeleri ile Milletlerarası Finansman Kurumuna katılmak için Hükümete yetki verilmesine dair 6850 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun ta-

sarısının (S. Sayısı : 774) ivedilikle görüşülmesi onaylanarak maddeleri kabul edildi, tümü açık oya sunuldu, oyların ayrımı sonucunda kabul olunduğu bildirildi.

25 . 4 . 1978 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere Birleşime saat 15.45'te son verildi.

Başkan
Sırrı Atalay

Divan Üyesi
Bilecik
Mehmet Erdem

Divan Üyesi
Tabii Üye
Emanullah Çelebi

II. — GELEN KÂĞITLAR

Yazılı Sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, dini musikinin (tasavvuf musikisi) TRT Yönetim Kurulunca yasaklandığının doğru olup olmadığına dair yazılı sorusu. (7/885) (Devlet Bakanlığına gönderilmiştir)

2. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, Ayşe Akıncı ve Burhan Akıncı'nın, yetim

maaşlarına dair yazılı sorusu. (7/886) (Milli Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir)

3. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, Rize ilinde Tiroid hastalığının incelenmesi için yapılan hazırlıkların ne olduğuna dair yazılı sorusu. (7/887) (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına gönderilmiştir)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Sırrı Atalay

DİVAN ÜYELERİ : Mustafa Çelik (Afyonkarahisar), Emanullah Çelebi (Tabii Üye)

BAŞKAN — 51 nci Birleşimi açıyorum.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Danışma Kurulunun Cumhuriyet Senatosunun çalışmalarıyla ilgili 19 . 4 . 1978 tarih ve 3 sayılı Kararı.*

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun değerli üyeleri;

Cumhuriyet Senatosu Danışma Kurulu, Cumhuriyet Senatosunun çalışmalarıyla ilgili olarak, çalışmalarımızı belli bir düzen içinde başarıya götürebilmek için bazı düzenlemeler yapmış bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden sonra, gündem dışı isteği konusunda gerekirse söz vereceğim. Çünkü, Danışma Kurulu kararı, gündemle ilişkili ve çalışmalarımızı düzenleyici niteliktedir ve bütün çalışmalarımızı kapsamaktadır. Evvelâ Danışma Kurulu kararını, okutacağım, gerekirse üzerinde görüşme açılacaktır; oylanacak, oylamadan ve kararınız alındıktan sonra, bugünden itibaren Cumhuriyet Senatosu çalışmaları bu düzen içinde yürütülecektir.

Danışma Kurulu kararını okutuyorum:

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Ünalı kararı okutayım ondan sonra.

Genel Kurula

Cumhuriyet Senatosu Danışma Kurulunun 19 . 4 . 1978 tarihli toplantısında alınan üç numaralı karar ilişikte sunulmuştur.

Yüksek Genel Kurulun tasviplerine arz ederim.
Saygılarımla.

Sırrı Atalay
Cumhuriyet Senatosu
Başkanı

Cumhuriyet Senatosu Danışma Kurulu 19 Nisan 1978 Çarşamba günü saat 10.00'da toplanmış ve aşağıdaki hususların Genel Kurulun onayına sunulmasına karar vermiştir.

1. a) Araştırma komisyonlarının İçtüzüğü'nün 136 ncı maddesine göre iki aylık görev süresinin, komisyonun gerekçeli istemi ile ancak bir defaya mahsus olmak üzere iki ay daha uzatılmasına,

b) Komisyonun bu süre içerisinde de araştırmasını yapıp, raporunu düzenleyememesi halinde araştırma önergesinin bulunduğu haliyle ve varsa komisyon başkanının bir tezkeresine bağlanarak Genel Kurul gündemine alınıp görüşülmesine;

Geçici c) Halen kurulmuş bulunan araştırma komisyonları için karar tarihinden itibaren, bir kereye mahsus olmak üzere ve talep üzerine iki aylık süre daha verilmesine ve bu süre sonunda yukarıda sözü edilen işlemin uygulanmasına,

2. Dilekçe Karma Komisyonu raporlarının Genel Kuruldaki görüşülmesinde, Hükkümetin, komisyonun ve üyelerin konuşma sürelerinin 20'şer dakika ile sınırlandırılmasına, gruplar dahil altı üye görüşlerini açıkladıktan sonra yeterlik önergesi verilmiş ve kabul edilmiş sayılarak raporun oylanmasına,

3. İçtüzüğü'nün 54 ncü maddesi gereğince, yapılacak gündem dışı söz istemlerinde, 10'ar dakikayı aşmamak üzere en fazla üç üyeye söz verilmesine,

Gündem dışı istemlerinin oturumu yöneten Başkan ve oturum açılıncaya kadar ve oturum için geçerli olmak üzere yazılı olarak yapılmasına,

4. Danışma Kurulu Sözcülüğünü, Başkanvekili Sayın Mehmet Ünalı'nın yapmasına.

Başkan	Başkanvekili
Sırrı Atalay	Rahmi Erdem
Başkanvekili	Başkanvekili
Osman Salihoğlu	Mehmet Ünalı
(Bulunmadı)	
Divan Üyesi	Divan Üyesi
Mehmet Bilgin	Emanullah Çelebi
Divan Üyesi	Divan Üyesi
Hüsamettin Çelebi	Mehmet Erdem

Divan Üyesi	Divan Üyesi
Mustafa Çelik	Mehmet Kılıç
(Bulunmadı)	(Bulunmadı)
İdare Amiri	İdare Amiri
Mehmet Ali Arıkan	Sakıp Hatunoğlu
İdare Amir	CHP Grup Başkanvekili
Haydar Tunçkanat	Erdoğan Bakkalbaşı
AP Gr. Başkanvekili	MBG. Yönetim Krl. Üyesi
3 Nolu bende muhalifim	Selâhattin Özgür
açıklamayı sözlü	
yapacağım.	
Orhan Çalış	

C. Başkanınca Seçilen Üyeler
Grup Başkanvekili
Şerif Tüten

BAŞKAN — Bir düzeltme yapacağız. Sayın Çalış, Adlet Partisi Grup Başkanvekili, 3 nolu bende karşı çıkmış bulunmaktadır. Böylelikle Sayın Çalış'ın 3 nolu bende ilişkin karşı oyu saklı kalmak üzere..

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Başkan usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Ünalı, hangi konuda?...

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Başkan, ben kürsüden konuşmak istemiyorum, yalnız zataâliniz bir şey hatırlatmak isterim.

BAŞKAN — Buyurun.

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Gündem dışı herhangi bir mevzu müzakere olunamaz. Gündemin dışında herhangi bir mevzu müzakere kararına varamayız. Tüzüğümüzün dışına çıkmış oluyoruz. Önce gündem dışı muameleler yapılır, ondan sonra, gündeme girdikten sonra Tüzük gereğince müzakereye başlayabiliriz. Bunu arz etmek isterim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ünalı.

Biraz önce dedim ki, «Bütün görüşmelerimizi tanzim edecek bu Danışma Kurulu kararıdır ve bugünden itibaren Danışma Kurulunun kararına göre işlem yapılabilmesi için, önce Danışma Kurulunun bu kararını görüşeceğiz, ondan sonra düzenleme yapılmış sayılarak...» Çünkü bir yorumdur. Bu yorum da olsa, Genel Kurulun kabulünden itibaren geçerli olacaktır ve bugünkü gündem dışı konuşmaları da tanzim edebilmek için evvela bu kararın alınmasının gerekli bulunması nedeniyle...

NIYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Ya ret edilirse ne olacak?...

BAŞKAN — Bir dakika.

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Başkan, ben şunu söylemek istedim, anlatmadım her halde. Her ne sebeple ve her ne zaruretle olursa olsun Tüzük dışında herhangi bir muamele yapamazsınız demek istedim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ünalı.

Gündeme aykırı bir şey yok; çünkü görüşeceğimiz, gündem dışı değildir. Sorun Danışma Kurulu kararıdır ve düzenleyici niteliktedir.

REFET RENDECI (Samsun) — Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Rendeçi.

REFET RENDECI (Samsun) — Sayın Başkan, ben Sayın Ünalı'nın söylemek istediği hususu biraz daha açıklığa kavuşturmak istiyorum. Bir yanlışlık yapıyoruz gibi geldi bana.

Birincisi; Gündemin içine girdikten sonra, bir daha Tüzük gereğince dışına çıkamayız.

İkincisi; zataâlinizin tutumuyla ilgili. Danışma Kurulu kararını bugün tatbik etmek istiyorsunuz. Karar, Umumi Heyette oylandıktan sonra tatbik edilir. Bunu oylayabilmek için de gündeme geçmek mecburiyeti vardır. Gündeme girdikten sonra, tekrar gündem dışı söz veremezsiniz. Ancak, Umumi Heyette Danışma Kurulunun kararı okunduktan sonra, daha sonrasına, geleceğe şamil olmak üzere Danışma Kurulunun kararı tatbik edilir. Bir yanlışlık olmaması için ben de ikaz etmek lüzumunu duydum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Rendeçi.

Bu Danışma Kurulu kararı gündemde mevcut değildir. Gündeme alınmış değildir, bu sebeple gündeme daima girme olanağımız mevcuttur. Gündem dışı konuşmalar yapılabilecektir.

NIYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan, Sayın Başkan.

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Başkan, İktüzüğün 15 nci maddesinin son fıkrasına göre hareket etmeve mecburuz.

NIYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan, gündeme girmeyen bir şey müzakere olur mu?...

BAŞKAN — Önemli olan düzenleyici kararın alınmasıdır. İtiraz, Danışma Kurulu kararlarının sunuşlar meyanında görüşülmesini tespit etmektedir; ama biz Cumhuriyet Senatosu görüşmelerini bir nizamla sokabilmek için evvela Danışma Kurulunun kararını almak ve böylelikle bir günü kazanmak istiyorduk; ama madem ki, tekrar gündeme dönülmemesi konusunda ısrar ediliyor, yapılacak şey şudur :

Gündem dışı konuşmaları yapabilmek, ondan sonra bu kararı alabilmek, İki tercihle karşı karşıyayız. Hiçbir İktüzük tazyiki yoktur, İktüzüğe aykırı hiçbir

hüküm yoktur. Cumhuriyet Senatosunda kurulan gelenekler, Cumhuriyet Senatosu Danışma Kurulları tarafından alınan kararlar gündeme geçmeden de Cumhuriyet Senatosunda görülmüştür. Ancak, arkadaşlarımızın itirazı olduğundan ve itiraz da Danışma Kurulu Sözcüsünden geldiğinden, endişemi de söyledikten sonra bu istikâmette işlem yapacağım.

Endişem de şu: Gündem dışı konuşmalar uzadıktan sonra, Cumhuriyet Senatosunda çoğunluğu bulmak olanağı mevcut olmuyor ve üyelerin büyük bir kısmı Kenel Kurul salonundan dışarıya çıkıyor. Bu nedenle, ben istiyorum ki, Danışma Kurulu kararını Cumhuriyet Senatosunda çoğunluk bulunduğu bir sırada görüşebilelim. Bu olanağı ben Genel Kurula sağlamak istiyorum.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Sayın Ege, buyurun.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sayın Başkan, zatiâliniz gündem dışı söz vermeyebilirsiniz, bu yetkinizedir. Eğer ısrar edilirse, bizler de bu uyarınız karşısında gündem dışı söz isteyen arkadaşlara söz verilmemesi için oy kullanırız ve bu mesele halledilir.

BAŞKAN — Sayın Ege, zaten gündem dışı konuşmalar yapılmazsa derhal bu karara geçeceğiz. Önündeki tek konu gündem dışı konuşmadır. Ben bu olanağı sağlamak için diyordum ki, Danışma Kurulu kararını görüşelim, ondan sonra gündem dışı konuşmalara geçelim.

İçtüzüğümüzün...

NİYZAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan..

BAŞKAN — Sayın Ünsal, buyurun.

NİYZAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Şu tutumunuz üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Yerinizden buyurun efendim.

NİYZAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan, izliyoruz ve üzülüyoruz. İki oturumdur Senatoyu açtığınız zaman «Çoğunluk vardır» sözünü bile tutanaklara geçirmiyorsunuz. Senatoda yoklama yapılmadan, Çoğunluğun olup olmadığı saptanmadan görüşmeler başlayamaz, oturum açılmaz; bu bir.

BAŞKAN — Cevap vereyim hemen Sayın Ünsal..

NİYZAZİ ÜNSAL (Erzincan) — İzin verirseniz hep sine birden cevap verirsiniz.

BAŞKAN — Peki efendim, oldu.

NİYZAZİ ÜNSAL (Erzincan) — İkincisi; Burası Cumhuriyet Senatosudur; İçtüzükle yönetiliyor, yasayla yönetiliyor; Başkanların veya sizin yapacağınız

işlemlerin özelliğine göre yönetilmiyor. Şu anda Yüce Senatoya pazarlık halindesiniz; «Be şu işlemi yaptıracağım, şunları şunları şöyle ederseniz, bunu böyle edersiniz.»

Arkadaşların yaptığı itiraz Tüzük uyarınca yerindedir. Bir şey gündemde varsa bu Senatoda görüşülür, gündemde yoksa görüşülemez. Gündeme geçtikten sonra da bir Başkan, «Bu işi oylattıracağım, karara bağlatacağım, ondan sonra gündem dışı konuşmalara yer vereceğim.» diyemez, dememelidir.

Şimdi, isteğinizi, ihsası rey durumunda Yüce Senatoya belli etmiş durumdasınız. Ben, son derece güncel olan bir olay üzerinde geçen hafta söz istedim, yine böyle bir nedenden ötürü bu haftaya bırakıldı. Şimdi de bu isteğim geriye bırakılırsa ben ister istemez buna elbette direneceğim. Yüce Senatonun çalışmalarını bu duruma düşürmemenizi bekliyorum.

BAŞKAN — Sayın Ünsal benim Birleşimi yoklama yapmadan açtığını söylüyorlar. İçtüzük sarih ve kesindir. Başkan Birleşimi açar. Yoklama yapmak zorunda değildir, çoğunluğu gördüğü zaman açar. Birleşimi açabilmek için Başkanın yoklama yapmak mecburiyeti İçtüzükte mevcut değildir ve olmayacaktır.

NİYZAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Öyle şey olur mu efendim?.. Öyle şey olmaz. Bu durumu tutanaklara geçirin yalnız.

BAŞKAN — Bir dakika.

Birleşim Başkan tarafından açılır. Başkan Birleşimin açılışı sırasında çoğunluğun mevcudiyetini aşkâr görünce, ayrıca «Çoğunluk vardır» demesine ihtiyaç ve lüzum yoktur. Ben bunu, bugün uygulamıyorum. Ben bunu, arada fasılalara rağmen, 17 senedir uyguluyorum ve doğru uygulamadır.

NİYZAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Bizi de üzen bu 17 sene ya...

BAŞKAN — İkinci hususa gelince; Sayın Ünsal ister ki, Cumhuriyet Senatosu yönetiminde mutlak Tüzük kaidelerine uyulsun.

Sayın Ünsal, keşke hepimiz aynı şekilde yazılı kurallara olduğu gibi uyabilelim; ama bir şey daha var, kulak ardı edemeyiz. O da, Birleşimi idare eden Başkanların, gerektiğinde Cumhuriyet Senatosunun rahat ve kolaylıkla çalışabilmesidir. Yasama organının haysiyetini daima munafaza edebilmesi için, gerektiğinde teşebbüste ve girişimlerde bulunabilir. Şu anda Cumhuriyet Senatosu Başkanı olarak ben, bu girişimlerde bulunuyorum. Bu girişimlerde bulunurken İçtüzüklere saygılıyım, yaptığım tatbikatlara saygılıyım, hiç kimseden emir alma alışkanlığım yoktur.

Cumhuriyet Senatosunun değerli üyeleri;

Bir tatbikat yapmak istedim; ifade ettim, itiraz vaki olmuştur. O halde itiraz olduğuna göre, gerekli işlemi İçtüzük kurallarına göre yerine getireceğim. Gündem dışı konuşma istekleri vardır. Gündem dışı konuşma istekleri İçtüzüğün 54 ncü maddesine göre, eğer, Başkan o Birleşimde görüşülecek konular var ise, özellikle süreli ve Cumhuriyet Senatosunun çalışmalarını ilgilendiren mevzular var ise, söz vermek zorunluğunda değildir. İçtüzüğün 54 ncü maddesindeki kural, Başkan gündem dışı konuşma yapılması taleplerini yerinde görür, üyelerinden bir veya birkaçına söz vermez ise, o zaman üyelerin bir veya birkaçının söz isteme hakkı doğar. Şimdi ben İçtüzüğü bu şekilde de tatbik edebilir, «Gündem dışı konuşma yapılamayacak» der ve derhal Danışma Kurulu kararına geçebilir idim, bu uygulamayı da yapmadım ve yapmayacağım.

Gündem dışı konuşmaları okuyacağım, verip vermeme hususunda takdir hakkımı kullanacağım, İçtüzük hükümlerini buna göre uygulayacağım.

2. — *Erzincan Üyesi Niyazi Ünsal'ın, son günlerde meydana gelen patlama olayları ile Malatya olaylarından duyulan derin üzüntüye dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Ünsal.

Önergesinde: Son patlama olayları üzerinde gündem dışı konuşmak istiyorum.

Gereğini saygılarımla rica ederim.

Demektedir.

Gönül isterdi ki Sayın Ünsal önergesini İçtüzüğün 54 ncü maddesini dikkatle okuyup hazırlasa idi. İçtüzüğün 54 ncü maddesine göre; Gündem dışı bir diyeceği olan üye, gündem dışı konuşmasının muhtevasını, nedenini ve hangi amaçla istediğini ifade ederek bir önerge yazmak zorundadır. Böyle bir önerge olmazsa, Başkan önergeyi oylamak ihtiyacını dahi duymaz. Ama, buna rağmen, ben Sayın Ünsal'ın bundan sonra İçtüzük kurallarına uymasını sağlayabilmek için talebini şimdi soracağım.

Hangi konuda Sayın Ünsal gündem dışı konuşma istediniz?..

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkanım. Türkiye'deki son patlama olayları üzerinde, ben gayet açık yazmıştım, Birtakım patlamalar var, bu patlama olayları üzerinde gündem dışı konuşmak istiyorum. görüşlerimi söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Önergenin olayla ilgili mahiyet ve muhtevası ile son patlama olayları üzerindeki tabir birbirine uymamaktadır; ama,

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Malatya'daki patlama olayı üzerinde gündem dışı söz istiyorum efendim. Madem «tayin et» diyorsanız beyefendi, öyle tayin edeyim.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Maddi patlama mı, manevi patlama mı?

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Her ikisinde.

BAŞKAN — Sayın Ünsal, size söz veriyorum buyurun.

Yalnız Malatya olayları ve güncellik sınırları içinde. Genel Kurula ifade ediyorum, Malatya olayları ve güncellik sınırları içerisinde Sayın Ünsal gündem dışı kısa bir konuşma yapacaklardır.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan teşekkür ediyorum. Şimdiden kendinizi birtakım şeylere hazırlamayın. Sanıyorum ki, o ölçüler içerisinde konuşma yapacağım.

Değerli arkadaşlarım;

Son günlerde meydana gelen patlama olaylarıyla ilgili sözlerime geçmeden önce, Malatya'da izlenen olaylar için derin üzüntülerimi ve acılarımı belirtmek istiyorum.

Belediye Başkanı Sayın Fendoğlu'na yapılan, elem verici, düşündürücü ve insanlık adına utanç verici suikastı kınıyorum. Sadece bunu değil, buna bağlı olarak başlayan, gelişen ve yaşanan tüm gelişmeleri, bu gelişmeler içinde yaşamalarını kaybeden üç gencimizin canice öldürülmesini, mal ve can kaybına neden olan gelişmeleri de kınıyorum. Bununla da kalmayarak, Türkiye'deki olumsuz gelişmeler içinde, büyük bir umursamazlık, ağır bir duymazlık ve bilmezlik içinde kalan, olayları ve olanları kısır düşünceler içinde değerlendiren ve görmezlikten gelen herkesi kınıyorum; öncelikle ve özellikle bizi kınıyorum. Neden öncelikle ve özellikle bizi kınıyorum, bunu bu konuşmalarda bilgilerinize sunmaya çalışacağım.

Biliyorsunuz, bir süre önce Cumhuriyet Senatosunda, «Öğrenim özgürlüğü ve can güvenliği ile ilgili» bir genel görüşme yapıldı. O genel görüşmede yaptığımız konuşmadan size bir bölüm okumak istiyorum: Okuyacağım bu bölüm, Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, (10 ncü Birleşim) 22 Aralık 1977 tarihli nüshasının 436 ncı sayfasındadır.

«Fen Fakültesinde bir Atom Enerjisi Nükleer Araştırma Merkezi var. Burada, millîtanlığı; daha doğrusu ülkücülüğü ile ün yapmış kişiler toplanmıştır. Özel seçim yapılmıştır. Örneğin, 24 yıla mahkûm ve Eski Ülkü Ocakları Başkanı Sami Bal buradadır. Ne iş yapar bunlar?... Patlayıcı madde hazırlarlar. Görev-

leri atom enerjisi ya, o çevredeki işler için karargâh görevi sürdürürler. Fen Fakültesinde iki profesörümüzün içeride buldukları sırada odalarına atılan patlayıcı ve yakıcı maddenin, bu Atom Enerjisi Nükleer Araştırma Merkezinde hazırlandığı biliniyor, Sayın Bakan.»

Bunları, 22 Aralık 1977 günü bu kürsüden, Sayın Bakan Korkut Özal'ın da şurada, Hükümete ayrılmış yerde oturduğu sırada söylemişiz.

Sadece bunu değil, Malatya'da birtakım olaylara karışanları; sadece bunu değil, Malatya - Hekimhan'da meydana gelen bir olayı; Erzurum'da; biri Erzurum'dan, biri Samsun'dan, biri Ankara'dan giderek çıkaran polisleri ve orada olan her şeyi, Türkiye üzerinde oynanan birtakım oyunları, gerek dünyada gerekse Türkiye'de oynanan oyunları, yapılan hazırlıkları, verilen raporları, suç işleyenleri, suç yerlerini, suç delillerini, tam üç saat bu kürsüden saymış ve şu tutanaklara geçirmişiz, ama görüyoruz ki, birkaç gün önce, yani Malatya ve Kahramanmaraş olaylarının sürdüğü günlerde, Hükümetin ve basının açıkladığı, biraz önce okuduğum bilgiyi biz bu kürsüden dört ay önce söylemiş ve tutanaklara geçirmişiz sayın senatörler.

Sizler ve o tarihte Hükümette olanlar söylediklerimizi dinlemiş. Atom Enerjisi Nükleer Araştırma Merkezinde patlayıcı madde yapıldığını duymuş ya da böyle bir iddianın varlığını öğrenmiş, bu öğrenmenin üzerinden dört ay geçmiş, arka arkaya patlamalar olmuş; ama nedense hiç kimse, bizim burada verdiğimiz bu bilginin ya da en zayıf deyimiyle iddianın üzerinde durmamış ve bu bilgileri en zayıf deyimi ile dediğimiz iddialarımızı kimse değerlendirmek istememiş.

Sayın senatörler;

Şimdi, hep beraber bu durumu değerlendirelim ve suçlunun kim olduğunu ya da suçluların kim olduğunu kendi kendimize bir soralım.

Hepiniz biliyorsunuz, yasalarımızda suç işleyenler yanında bir de suça azmettirenler ve suçun işlenmesinde ihmali görülenler, suçun işlenmesinde kolaylık sağlayanlar vardır. Şu anda biz ve hükümetler, ihmali görülenler arasındayız. Anlaşıyor ki, bizi ve hükümetleri uyarmada ve harekete getirmede söylediğimiz sözler, bu kürsülerden verilen bilgiler yeterli olamıyor.

Anlaşıyor ki, burada Yüce Senatoda yapılan genel görüşmelerin hiçbiri geçerli ve yeterli değil. Eğer geçerli ve yeterli olsa; dört ay önce verilen bir bilgi,

ilgileri harekete geçirir ve varsa böyle bir eylem ortaya çıkarılırdı. Yapılan patlamaların hiç olmazsa belli bir bölümü böylece önlenmiş olurdu.

O gün Hükümet bulmadı, o günkü Hükümet dinlemedi, bugünkü Hükümet konuyu öğrenemedi, anlamadı diyelim; ama biz ne yaptık?... Daha, bu da belli değil.

Büyük bir umursamazlık içinde, derin ve anlamlı bir duymazlık ve bilmezlik içinde zaman geçirdik zaman tükettik. Bunun için biz de suçluyuz sorumluyuz dedim.

Hükümetler üzerinde etkili denetim görevi yapmıyoruz. Bir defa daha söyledim: Bir Menemen olayında Hükümeti ayakta görüyoruz, Meclisi ayakta görüyoruz, tüm halkı ayakta ve uyanık görüyoruz.

Sayın senatörler;

Bugün her yerde ve her köşede bir «Menemen olayı» başlayıp bitiyor. Meclis olarak ne yapıyoruz?... Haftada iki gün yoklama yaptırmak için toplanıp dağılıyoruz.

Sayın senatörler;

Bu Devletin haber alma örgütleri var. Güvenlik güçleri var. Bizim senatör olarak aldığımız haberleri, (Beşevlerdeki patlayıcı madde yapan yeri haber almamız gibi) haber aldığımız yerleri, topladığımız bilgileri, Devletin haber alma örgütlerinin bilmemesi toplamaması düşünülemez. Kaldı ki, biz, bildiğimiz kâdını ile konuyu Senatoya getirmişiz, dört ay önce açıklamada bulunmuşuz; ama yine de Devlet güçleri harekete geçmemiş, olayın üzerinde durmamış.

Sayın senatörler;

Bunun anlamını kavramadan, (Bu harekete geçmemenin, burada görüşme sırasında söylediklerimin üzerinde durmadan, neden harekete geçmiyorlar, neden üzerinde durmuyorlar?) bunun nedenlerine inmeden, Türkiye'deki olayları kimse çözemez ve önleyemez. O gün açıklama yaptığımız zaman, bugünkü Hükümeti suçlayanlar işbaşında idi. Sayın Bakan Korkut Özal açıklama yaptığım zaman şurada oturuyordu. Ona söyledim Atom Enerjisi Nükleer Araştırma Merkezinde patlayıcı madde yapıldığını. Bazı ülkücü denilenlerin burada toplandığını ve Araştırma Merkezinin bir karagâh görevinde olduğunu Korkut Özal'a söyledim; ama bir şey yapılmadı. Geç de olsa, bugünkü Hükümetin verdiği kapatma kararını, o günkü Hükümet vermedi, veremedi. Aradan dört ay geçti; Yükseliş patlamaları, Maraş ve Malatya olayları oldu. O günkü bu işleri yapamayan ve yaptırmayan Demirel, konuşmaya başladı. Ne di-

yor Demirel şimdi: «Mademki patlayıcı maddeler Atom Enerjisi Merkezinde yapıyor neden yakalamıyorlar?»

Demirel bunu söyleyemez beyler. Biz böyle bir işin yapıldığını kendisi Hükümette olduğu zaman söyledik, neden yakalamamış?...

CAHİT DALOKAY (Elâzığ) — Malatya olaylarını mı konuşuyoruz, Sayın Başkan?...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — İnanmadık.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bir saniye efendim, şimdi geleceğim ona, ona geleceğim acele etmeyin. (AP sıralarından gürültüler)

CAHİT DALOKAY (Elâzığ) — Dört aydır Hükümettesiniz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Görevini yapmayacaksın ondan sonra gelip hesap soracaksın.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Oraya da geliyorum acele etmeyin. Eğer, yakalanacak bir şey yoksa, benim bu iddiam yanlışsa; neden bize o gün Senatoya gelerek yanıtlamamış böyle bir şey yok diye?...

Yanıtlayamaz, yanıtlamaz nedenini biraz sonra söyleyeceğim.

Beyler burada yapılan yanıcı ve patlayıcı maddelerden ikisi, Fen Fakültesinde iki profesörümüzün odasına atıldı. Birinin eli yüzü yandı ve sakatlandı. Bu odalar iki ay süre ile temizlenmedi. Yakıcı ve patlayıcı maddenin izi ve kalıntıları belki gelip görenler olur diye bekletildi; ama kimse gelmedi, gereken inceleme yapılmadı, patlayıcı maddelerin kalıntıları üzerinde çalışma olmadı.

Şimdi bunun nedenlerini soruyorum...

CAHİT DALOKAY (Elâzığ) — Sayın Başkan, Malatya olaylarını mı konuşuyor, Atom Enerjisi Merkezini mi konuşuyor?...

MUSTAFA GÜLCÜGİL (Isparta) — Savcının işi o.

BAŞKAN — Sayın Ünsal, mümkünse Malatya olaylarını.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — İlgili, Sayın Başkan, devam etsin lütfen.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkanım, ben Malatya olaylarını anlatacağım, geldim oraya. Yalnız, «Malatya olaylarını kim yaptı, kim yaptırdı?» diye kötüllüyoruz...

BAŞKAN — Ama, o gündem dışı olmaz.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ben onun nedenlerini anlatmaya çalışıyorum.

BAŞKAN — Sayın Ünsal bir dakika; o gündem dışı olmaz, o geniş kapsamlı bir genel görüşme olabilir, gündem dış konuşma bu değildir.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Peki Sayın Başkan.

Sayın senatörler;

Geçtiğimiz dönemde Devlet güvenliği, Malatya'daki halkımıza Devlet güvenliği sağlayacak kimseler; Devlet güvenlik güçlerinin elinden alınmış, Devlet güvenlik güçlerine yardımcı oldukları söylenen birtakım yasa dışı ve sorumsuz güçlerin eline verilmişti. Bugünkü Hükümet, Devleti ve Devlet güçlerimizi, Devlet güçlerimize yardımcı oldukları söylenen bu yasa dışı ve sorumsuz güçlerin elinden almaya çalışıyor. Bugünkü Hükümet, Devlet güçlerini yasa dışı ve sorumsuz güçlerin elinden kurtarmaya uğraşiyor. Bugünkü Hükümet, oltasını nereye atsa, geçmiş Hükümetlerin koruyup kolladığı, büyütüp beslediği yasa dışı birtakım güçlerin ağına takılıyor.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Yok öyle şey canım.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Yasa dışı güçlerin gizli ağları kopup parçalandıkça, ağın ipini elinde tutanlar feryat ediyor, bağırıp çağırıyor. Bunların hesabını Ecevit vermeyecek, Ecevit Hükümetleri vermeyecek. Bu sorumsuz güçlerin, Devlet güvenlik güçlerine yardımcı olduklarını söyleyen Demirel verecek, Türkeş verecek... (AP sıralarından gürültüler.)

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Dört aydır Hükümettesiniz, neyin hesabını sorup duruyorsun?

MACİT ZEREN (Amasya) — Hem suçlu, hem güçlü bunlar; hem nalına, hem mihına vuruyorlar.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Ecevit neyin hesabını verecek?

ERGÜN ÖZKAN (Niğde) — Sayın Başkan, Malatya hadiselerinden bahsetmiyor ki.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın senatörler;

17 Nisan günü haber bültenlerinde Başbakanın bir sözü geçti, diyorlar ki, «Eğitim enstitülerinde okula girmeyen hakkı olmayanlarla, okula girmeye hakkı olduğu halde giremeyenler şu günlerde yan yana okuyorlar.» Bu son derece ilginç ve önemli bir açıklamadır. Ne demektir; okula girmeye hakkı olmayanlarla girmeye hakkı olduğu halde giremeyenlerin bir arada okuması?...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, genel görüşme ise görüşelim, gündem dışıysa onu görüşelim; ama önce siz Tüzüğe uymaya davet edin. Çünkü, Tüzüğü uygulamıyorsunuz diye itirazda bulunan kendileri idi.

BAŞKAN — Sayın Ünsal bir dakika.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkan...

BAŞKAN — Sayın Ünsal, bir dakikanızı rica edeceğim. Sayın Ünsal, gündem dışı konuşma sınırları aşılınca haklı olarak tepkiler meydana gelir. Ben sanırım ki...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan, Malatya olaylarının nereden çıktığını şimdi söyleyeceğim; oraya geliyorum, bitirdim.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Malatya olaylarındaki patlamanın nereden çıktığını sen çok iyi bilirsin.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bu son derece ilginç ve önemli bir açıklamadır. Ne demektir, okula gelmeye hakkı olmayanlarla girmeye hakkı olduğu halde girmeyenler bir arada okuyacaktır?

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Her şey elinizde ne konuşup duruyorsunuz?...

AHMET CEMAL KARA (Trabzon) — Necdet Uğur'a soracaksınız bunu.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Demek ki geçmiş dönemde hakkı olmadığı halde okula girenler var, hakkı olduğu halde girmeyenler var.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sizden başka kim yapar bu işleri?...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — İşte Hükümet...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Söz önünüzdeki işinize bakın, aczinizi ifade ediyorsunuz.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Niyazi Bey devam et, devam.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — İşte Hükümet, hakkı olmayanların elinden bir şeyleri alarak, hakkı olanlara vermek istiyor. Malatya olaylarının çıkmasının nedeni budur.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Siz biliyorsunuz nereden çıktığını, zaten sen iyi bilenlerden sin bunları.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Sen de sadece yerinden konuşursun.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, hem Tüzükten bahseder, hem de konuşmaları ile Tüzük dışına çıkar...

CAHİT DALOKAY (Elazığ) — Sayın Başkan, konuşma isteği ile bu konuşmaların ne ilgisi var?...

BAŞKAN — Sayın Ünsal, genel görüşme değil bu...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Patlamalar bundan çıkıyor Sayın Başkan.

BAŞKAN — Ünsal, siz Tüzükten, haktan bahsedersiniz; ama kendinizden başka hiç kimseyi de dinlemezsiniz. Lütfen verdiğiniz söze, bağlı olduğunuz Tüzüğe herkesten önce sizin bağlı olduğunuzu gösteriniz; sizin bağlı olmanız gerekir. Bu gündem dışı konuşma mıdır?... Gündem dışı konuşma olarak siz bunu niteliyebiliyor musunuz?... Lütfen evvela kendi nefsinizde bunu söyleyin.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ben Malatya'da olan üzücü olaylara ağıt yakamam Sayın Başkanım; patlamaları anlatıyorum işte şimdi.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Mao'ya ağıt yakarsınız.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Başka yerlerde ağıt yakarsınız.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Son patlamalar...

BAŞKAN — Lütfen, efendim...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Siz ancak başkaları için yakarsınız.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan, son patlamalar, kundaklamalar, yakıp yıkıp...

M. MACİT ZEREN (Amasya) — İşiniz gücünüz karıştırmak.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Devam et, devam et.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan, son patlamalar, kundaklamalar, yakıp yıkmalar, arka arkaya süren ölümler son yıllarda tezgâhlanan birtakım oyunların son halkalarıdır. Hükümet bu halkaların son düğümünü çözdüğü zaman...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Çok memnun oluruz çözerseniz, çözme gücünüz varsa hiç durmayın.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bazıları ile yine görüşeceğiz.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Çok memnun oluruz.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bazıları ile yeniden karşılaşacağız.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Çözme gücünüz var mı?...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — 6 - 7 Eylülleri yaratmak için Atatürk'ün Selânik'deki evini kundaklayanlar, Hükümeti yıpratmak için Maraş'ta, Malatya'da olaylar düzenleyebilirler.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Şimdi siz düzenliyorsunuz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, lütfen Tüzüğe uymaya davet edin.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Kundaklama yapabilirler; ama...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Mao için düzenleme yaptınız.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Böyle inanıyoruz ki, böyle güveniyoruz ki, Türk halkı bu oyunlara daha fazla gelemez.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Yapmasanız ya...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bir arkadaşımız, geçen Salı bu kürsüde...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Her şeyi siz bilirsiniz.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bir arkadaşımız geçen Salı bu kürsüde Doğu Anadolu'da bulunan 21 ilimizin toplum yapısının hasta olduğunu söylediler. İsterdim ki, bu sözü o arkadaşımız söylememiş olsunlar. Doğu Anadolu'da yaşayan halkımızın toplum yapısı hasta değildir. O arkadaşımızın anlayacağından, bileceğinden daha çok sağlamdır.

OSMAN NURİ CANPOLAT (Konya) — Ne alakası var Sayın Başkan?...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — O hasta derken neredeydin?... Ben Doğu Anadolu'nun o 21 ilinden birinin senatörüyüm.

OSMAN NURİ CANPOLAT (Konya) — Sizden daha iyi anlarım; ben de o yörenin bir çocuğuyum.

MEHMET FEYYAT (İstanbul) — Sen anlamazsın onu.

OSMAN NURİ CANPOLAT (Konya) — Sizden başka anlayan yok!...

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Bak, iyi anlıyor.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Doğu Anadolu...

BAŞKAN — Lütfen, müdahale etmeyin.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Doğu Anadolu'daki 21 il halkına uygulanan yönetim biçimi hastadır. O yönetim biçimi değiştiği zaman, çok şeyler değişir ve düzelir.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sen hastasın Sayın Ünsal.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Beş senedir buradasın, hâlâ bu yönetimden şikâyetçisin.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Tahrik ediyor Sayın Başkan.

CAHİT DALOKAY (Elâzığ) — Ne demek oluyor bunlar Sayın Başkan?... Her zaman yapıyor bunu. (AP sıralarından «Bölcü sözleri»)

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Kürsüden bölücülük yapıyor.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ne bağırıyorsun, ne dedim ben?...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Her şey elinizde, neden yapmıyorsunuz?...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Hastalığı yapanlar sizsiniz, neden konuşuyorsunuz?...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ne dedim, ne dedim?...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Memleketin altını üstüne getirdiniz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, bunlar ne demek oluyor; beş senedir burada oturan bu adam, beş senedir bu yönetimden şikâyetçi olması lazımdı, şimdiye kadar neredeydi?...

BAŞKAN — Sayın Ucuza, rica ediyorum.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ne dedim ben?...

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Ünsal...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Doğu Anadolu'ya yol mu götürdünüz, ışık mı götürdünüz, su mu götürdünüz, okul mu götürdünüz?...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Hangi yoldan gidip geliyorsun?...

BAŞKAN — Sayın Ünsal...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Yaptıklarınızdan utanın Doğu Anadolu'ya; onları söylüyorum.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, ne biçim gündem dışı?...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Sen hastasın Niyazi Bey, hastasın.

BAŞKAN — Lütfen oturun Sayın Kara. Sayın Ünsal...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Nankör adamlar...

BAŞKAN — Bir dakika sayın üyeler; bu görüşmeler olmasın, işte bu karşılıklı tartışmalar olmasın diye size Danışma Kurulu Kararını getirmişt看im. Hep beraber erteledik. Sayın Ünsal...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Tahrik ediyor Sayın Başkan.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Tahrik ediyor Sayın Başkan; her zaman yapıyor bunu.

BAŞKAN — Sayın Ünsal...

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan, ben ne söyledim de bunlar karşı çıkıyorlar?...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Mao'culuk yapıyor kürsüden.

BAŞKAN — Sayın Ünsal, gündem dışı konuşmanın çerçevesinde kalın lütfen.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Malatya olaylarını anlatıyorum Sayın Başkan. (AP sıralarından gürültüler)

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Bölücülük yapıyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Kara...

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Türkiye 21 vilayet değil, 67 vilayettir.

BAŞKAN — Sayın Kara, rica ediyorum.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın senatörler;

BAŞKAN — Sayın Ünsal karşılıklı konuşmayın lütfen.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Ben cevap vermiyorum Sayın Başkan; ben senatörlere hitap ediyorum.

BAŞKAN — Devam edin efendim.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Malatya'da barış içinde yaşayan halkımızı hasta etmek için...

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Niyazi, meziyet değil, bunu herkes yapar.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın arkadaşım, rica edeyim biraz dinle de ne dediğimi anla, o zaman bunları daha iyi takdir edeceksin.

Malatya'da barış içinde yaşayan halkımızı hasta etmek için, birbirlerine düşman kılmak için kitaplar yazılmıştır sayın senatörler, köy köy dağıtılmıştır.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Dağtan sizsiniz.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Yahu dinle be kardeşim, iyi ya dinle işte...

BAŞKAN — Sayın Ucuza lütfen.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Hekimhan'a gittiniz.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Malatya olaylarını anlatıyorum sana.

AHMET CEMİL KARA (Trabzon) — Böyle gündem dışı konuşma olmaz.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, Sayın Kara lütfen efendim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Bu ne biçim gündem dışı konuşma Sayın Başkan.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Dinleyin, dinleyin.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, müdahale etmeyin lütfen. Sayın Öztürk, müdahale etmeyin efendim.

Sayın Ünsal, lütfen sakın ve belli hudutları aşmayarak konuşun.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın Başkan, Malatya'da bir olay olmuş, ben olayı anlatıyorum.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Siz neyin müzakeresini yapıyorsunuz?..

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bu böyle anlatılır. İşte bilimsel anlatma böyle olur. (AP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Ünsal, lütfen sözlerinizi toparlayın artık.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkan.

Sayın senatörler, Malatya'da halkı birbirine düşürmek için, tahrik etmek için kitaplar yazılmıştır, köy köy dağıtılmıştır. Şimdi bu sözleri, o kitapların yazarı söylüyor burada. Doğu Anadolu Bölgesindeki halkın bünyesinin hasta olduğunu o kitapların yazarı söylüyor.

Bu Senatoda, bu konularda konuşmayacak tek üye varsa, o da geçen Salı günü Doğu Anadolu Bölgesinin ve özellikle Malatya halkının bünyesinin, toplum yapısının hasta olduğunu söyleyen arkadaşımızdır. Burada, Malatya halkı için ve Doğu Anadolu Bölgesi için söyledikleri sözler üzerine halktan ve Doğu Anadolunun 21 ilinden Sayın Hamdi Özer özür dilemelidir.

BAŞKAN — Sayın Ünsal, fikirlerinden dolayı arkadaşlarımızı kınama hakkımız yoktur. Fikirlere saygı duymak mecburiyetindeyiz.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Hepiniz biliyorsunuz, yaşıyorsunuz; çok ilginç ve düşündürücü gelişmeler oluyor Türkiye'de. 45 milyonu birden yürütmek isteyenler var, büyük yürüyüşler düzenleyenler var. 45 milyonu hep beraber yürütenler olmaz; ama «45 milyonu yürüteceğim» diye suçsuz insanları sokakta sürütenler olur, suçsuz insanları öldürenler, öldürtenler olur, birinin ölümüne üzüldükçe, üçünün ölümüne sevinenler bulunur; ama bunlar Türk halkını bölemez; ama bunlar Türk halkını bu çirkin oyunlarına daha fazla alet edemez. Bunların hiç biri Türk halkını çağ dışındaki bir çizgiye çekemez.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Geçmiş ne çabuk unuttunuz; her gün yürüdünüz.

NIYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Sayın senatörler;

Bu olaylarla patlayan, suçsuz insanların ölmesine ve yaralanmasına neden olan birkaç paket açılmıştır; ama bir gün bu olayların tezgâhlandığı büyük paket açılırsa, içinden kimlerin çıkacağını göreceğiz, öğreneceğiz. O zaman 45 milyon yürümeyecek; ama o oyunların içinde olanların yüzüne tükürecektir. Yüzüne tükürülecekler bunun için hırçınlaşıyor, bunun için çırpınıyor. Hükümetin gevşettiği, el attığı, çöz-

mek ve gözler önüne sermek istediği her düğümü sıklaştırmak, kördüğüm etmek için elinden ne geliyorsa onu yapıyor. Ateşin yaklaştığını, tehlikenin kendilerine vardığını anlayanlar bugün bu görünüm, bu tutum, bu anlayış içindeler sayın senatörler. Bu görünüme bakarak ben, patlayıcı madde paketlerinin değil, halkın patlamasından korkuyorum.

ÖMER NACİ BOZKURT (Gümüşhane) — O zaman 1 Mayısı bekle.

NİYAZİ ÜNSAL (Devamla) — Halk patlamadan, halk bu noktaya gelmeden biraz toparlanalım, sorunların üstüne gitmek ve üstesinden gelmek isteyen Hükümete hep beraber yardımcı olalım.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

3. — *Muş Üyesi İsmail İlhan'ın, ülkemizde giderek artan anarşik olaylar ve bu olaylar karşısında Hükümet ve muhalefet partileri arasındaki ilişkilere dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın İsmail İlhan; «Ülkemizde giderek artan anarşik olaylar ve bu olaylar karşısında Hükümet ve muhalefet partileri arasındaki ilişkiler konusunda bir bağımsız üye olarak görüşlerimi 25 . 4 . 1978 günü Genel Kurulda gündem dışı olarak dile getirmek istiyorum» diyorlar.

Sayın İlhan, çok kısa olmak üzere...

Sayın Özer, parmağınızı kaldırdınız; fakat sonra ısrar etmediniz. O bakımdan, size...

HAMDİ ÖZER (Malatya) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Anlıyorum, satışmadan dolayı söz isteyeceksiniz. Bir üyeye, diğer bir üyenin fikirlerinden dolayı herhangi bir kınamada ve satışmada bulunma hakkı yoktur ve olmaması gerekli. Açıklamamı mesele üzerine kâfi olarak çekilmiş bir sünger olarak lütfen kabul buyurun.

Sayın İlhan buyurun.

HAMDİ ÖZER (Malatya) — Sayın Başkan, önem vermiyorum. Çünkü, kimseyi meşhur etmeye niyetim yok.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın İlhan buyurun.

İSMAİL İLHAN (Muş) — Sayın Başkan, değerli senatörler;

Seçildiğimden bugüne kadar, bu yüce kürsüden fırsat buldukça, memleketin birlik ve beraberliği için söz almış bir arkadaşınız olarak, ülkemizin içinde bulunduğu hiç de iç açıcı olmayan durumdan birkaç kelime ile söz etmek istiyorum.

Üç ay evvel, Üçüncü Ecevit Hükümeti güvenoyu alırken anarşinin bu şekilde tırmanış göstereceğini, olayların bu şekilde yoğunluk kazanacağını ben şah-

sen hiç tahmin etmemiştim.

Eğer biz, konulara bugüne kadar olduğu gibi, şimdiden sonra da sen ve ben açısından eğilecek olursak, bu anarşi tırmanışının aynı şekilde devam edeceği kanısındayım.

Bir süre evvel bu yüce kürsüden can güvenliği konusunda söz almış olan parlamenter arkadaşlarımızın konulara eğiliş açısını ve konulara bakış tarzını görüncü, ben karamsar olduğumu yine bu yüce kürsüden belirtmek istiyorum. Çünkü, eğer biz parlamenterler olarak bir konuya tek yönden, partilerin çıkar açısından bakacak olursak, konulara teşhis koymamız mümkün değildir. Bir konuya evvela teşhis konmak lazım gelir. Teşhis koymadıktan sonra, konu hakkında gereken tedbirleri almak mümkün değildir. Üzülerek belirtmek istiyorum, bugüne kadar bu yönde bir çalışma içine girmiş değiliz.

Bugün sokaklarda, dolmuşlarda, otobüslerde, her yerde vatandaş şu soruyu sormaktadır; «Nereye gidiyoruz, sorunumuz nedir; Parlamento bu konuda ne düşünüyor?..» Buna rağmen, geliyoruz buraya söz alıyoruz; «Sen böyle yaptın, ben böyle yaptım» diye çekişip duruyoruz. Halbuki, etrafımızda bulunan Türk milletini parçalamak için çalışan herkesle beraber, biz de bu durumda onlarla beraber çalışmış oluyoruz.

Bir süre evvel, daha doğrusu Malatya olayı başlamadan evvel Malatya'daydık. Gümrük ve Tekel Bakanlığıyla beraber Doğu Anadolu'nun tütün piyasasının açılış merasimi dolayısıyla orada bulunuyorduk. Vali, Malatya'da bazı hadiselerin beklenmekte olduğunu ve dolayısıyla tütün açılış merasiminin sokakta yapılmamasını, kapalı bir yerde yapılmasını söylediler. Demek ki, bazı hadiseler olacağı daha evvelden tahmin ediliyordu. Dahasını söyleyeyim; Vali Bey ve aynı zamanda Malatya'da bulunan yetkililer, beş ilin pilot il olarak seçilmiş olduğunu ve bu beş ilde bazı olayların tezgâhlanmakta olduğunu söylediler. Haliyle bu durumu Ankara'ya da bildirmişlerdir veyahut da bildirmiş olmaları lazım gelirdi.

Bugüne kadar Sayın Cumhurbaşkanımız uyarıda bulundular, bugüne kadar bazı parlamenterler bu konuda söz aldılar; fakat Parlamento olarak hangi müspet bir adım atmış bulunuyoruz?. Birbirimizi suçlamaktan başka hiçbir şey yapmış değiliz. Vatandaşın artık beklemeye tahammülü yok. Parlamenta ümit bağlanmış olanlar ve gerçekten Parlamentonun bu meseleye eğilmesi lazım geldiğine inananlar artık bir çözümü bizden beklemektedir.

Daima bu Yüce Kürsiden bir bağımsız senatör olarak dile getirdiğim gibi, parti başkanlarının artık asgari müştereklerde anlaşmaları lazım gelir. Beklemeye takatımız yoktur.

Bugün Türk Milletinin düşmanı haliyle Türkiye'nin parçalanmasını istiyor. Malatya'daki olaylar, Muş'taki olaylar, Artvin'deki olaylar; bunlar birbirine bağlı olaylardır. Onun için, ben yine aynı uyarıyı burada birkaç defa dile getirdiğim gibi tekrar dile getiriyorum; artık gerçekten bir gün dahi beklemeye takatımız yoktur. Parti başkanlarının ve dolayısıyla siyasi partiye mensup olmayan diğer üyelerin, Cumhurbaşkanının üç gün evvel yapmış olduğu uyarıda olduğu gibi, bir araya gelip de acil tedbirler almamız lazım gelir. Bu konuda haliyle herkesin kendine düşen görevi yapması gerekir.

Bazı tarafsız basın mensupları işkencelerin devam ettiğine değinmektedir. Gerçekten bu işkenceler varsa mutlaka Hükümetin buna eğilmesi lazım gelir. Geçenlerde Hürriyet Gazetesinde tarafsızlığı ile tanınmış olan bir yazar arkadaşımız da bu konuya eğilmiştir. Onun için ben esasında partiler arasındaki bazı karşılıklı suçlamalara girmek istemiyorum. Fakat gerçekten işkenceler varsa bu konuya Hükümetin eğilmesi lazım. Onun için, artık Cumhurbaşkanının da, bazısına göre uyarı, bazı yazarlara göre ultimatom durumunda olan son açıklamasını da dikkate alarak parti başkanlarının, ki bizde bir hastalığımız; 1950'den beri muhalefet - iktidar arasında bir diyalog olmamıştır; fakat bugüne kadar yapılmış olan kötü örnek, şimdiden sonraki çalışmalarımız için bir esas olmamalıdır. Elele verip Türkiye'nin şu sıkışık durumdan, gerçekten çok feci bir durumda olan Türkiye'nin kurtarılması için çalışmamız lazım gelir.

Hepinizi saygıyla selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın İhan.

4. — *Diyarbakır Üyesi Selâhattin Cizrelioğlu'nun, memleketin içinde bulunduğu durum hakkında gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Cizrelioğlu, memleketin içinde bulunduğu durum hakkında gündem dışı konuşmak üzere söz istemektedirler.

Sayın Cizrelioğlu, buyurun.

SELÂHATTİN CİZRELİOĞLU (Diyarbakır) — Sayın Başkan, muhterem senatörler;

Memleketin içinde bulunduğu durum hakkında konuşmak üzere huzurunza geldiğim bu anda sözlerime başlarken hepimizi hürmetle selamlarım.

Bugün Türkiye, her günü kanlı hadiselerle geçen büyük bir kesimi her gün biraz daha geçim sıkıntısı içine gömülen, işsizler adedi gittikçe, artan, ekonomik bağımlılık ve darboğazlar çıkmazına giren, siyasi husumetlerin ağır itham ve hakaretlerine sahne olan, milletiyle kan ağlayan, durumuyla dostlarını kedere lendiren, düşmanlarını sevindiren acı bir manzara içinde bulunmaktadır.

Bu durumun nedenlerinden başkası, siyasi partilerin birbirlerine karşı tutum ve davranış tarzlarıdır. Zira memleket kana boyanır, millet kan ağlarken, siyasi partiler bu duruma elele vererek hal çareleri arayıp bulmak yerine hâlâ iktidar, hükümet olmak veya iktidarda, Hükümette kalmak veya seçim yatırımı düşünceleri içinde sen ben iddia, itham ve hakaretleri yarışında bulunmakla vakit geçirmektedirler.

Siyasi partiler esas gaye ve amacın memlekete ve millete hizmet için iktidar olmak, Hükümete gelmek olduğunu; diğer bir ifade ile amacın hizmet, iktidar ve Hükümetin ise araç olduğunu hakıyla ve samimiyetle benimsemek yerine iktidar ve Hükümet olmayı esas amaç sayıp, muhalefette iken başka türlü, hükümette iken başka türlü konuşup hareket ettiklerinden çok kerece çelişkilere düşmekte, güçlüklerle karşılaşmakta, haklı eleştirilere maruz kalmakta ve bundan da memleket ve millet daima zarar görmektedir.

Muhalefetteki siyasi parti bir gün hükümete gelebileceğini, hükümetteki siyasi parti de bir gün muhalefet durumunda kalabileceğini düşünür ve hatırlardan çıkarmazsa hem hükümet ve muhalefet mü-nasebetleri, hem de memleket ve millete hizmet o nispette kolay ve iyi bir yola girebilir.

Türkiye had safhadaki kardeş kavgası, Kıbrıs, Ege meselesi, ambargo, Uluslararası Para Fonu baskısı, hayat pahalılığı gibi nedenlerle tahammül - fersâ idari, siyasi ve ekonomik bunalmalar içine girmiş bulunduğumuz bugünkü durumdan, kabul etmek lazımdır ki, bütün siyasi partiler eğer yardım etmezlerse, Parlamentodaki aritmetiğe göre bir partinin Millet Meclisindeki mevcudunun % 100'ü, birlikte hareket eden bir grupun % 99'u, bir partinin % 66'sı ve bir partinin de % 12'si ile temsil edilmek şart ve esasına göre kurulmuş bulunan Hükümet de kolay kolay çıkamaz ve çıkarılmaz.

Bugünkü zor durumdan bir an evvel çıkılabilemesi için ya tam siyasi partiler Hükümete yardımcı olmalı, ya Anayasaca siyasi partiler demokrasinin vazgeçilmez unsurları olduklarına göre, Parlamentoda

temsilcisi bulunsun bulunmasın, bütün siyasi partilerin iştiraki ile geniş tavan ve geniş tabanlı bir hükümet kurulmalı veya Parlamentodaki iki büyük partinin iştiraki ile geniş tabanlı bir hükümet teşkili yoluna gidilmelidir.

Her üç durumda da bütün siyasi partilerin iktidar, hükümet ve seçim yatırımı düşüncelerinin tamamen üstünde olarak Türkiye'yi bugün içinde bulunduğu anarşik ortam ve ekonomik bunalımdan bir an evvel kurtarmayı esas gaye ve amaç olarak benimsemeleri gerekir. Bu yolların dışında bugün için de, yarın için de meselelerin içinden kolay zararsız ve tahribatsız çıkılabileceğini düşünmek ham hayal içinde bulunmak gibi görünmektedir. Parti içi demokraside esas ekip çalışmasıdır. Siyasi partilerin Parlamentodaki ekipleri gruplarıdır. Bu böyle olmasın rağmen bugüne kadar partilerde daima tek kişi veya yöneticiler hakimiyeti kurulmuş ve Türkiye daima iki veya birkaç kişinin siyasi husumet, hırs ve ihtiraslarının mücadele sahası haline getirilmiştir. Türkiye'yi bu tip hükümet hırs ve ihtirasları, zararlı mücadele arenası halinden kurtarmanın yolunu arayıp bulmak bizzat siyasi partilerin Parlamentodaki heyetlerine, gruplarına düşen bir görevdir.

Bugün bütün dünyada cereyan eden olaylara bakınca çocuklarca söylenen bir sözü; «Rus işi, Amerikan işi, Çin işi, bunları yapanlar dünyanın üç kazma dışı» şeklinde söylemek herhalde yerinde olur. Elbette ki; gerek Çin, gerek Amerika, gerekse Rusya kendi ülke ve uluslarının çıkarları için neyi gerekli görüyorlarsa, onu yapacaklardır. Bundan daha normal bir şey olamaz. Her devlete düşen kendi ülke ve ulusun çıkarları için gerekeni yapmak ve Çin, Rus, Amerikan oyunlarına gelmemektir.

İşte bugün Türkiye her zamankinden daha çok millî birlik ve beraberlik içinde bulunmaya muhtaçtır. Bu hususta en büyük görev bütün kuruluşların başında olarak Parlamentaoya, Parlamentodaki siyasi partilerin gruplarına düşmektedir. Parlamentodaki siyasi partilerin grupları bu yolda kendi genel başkan ve yöneticilerinin şimdiye kadarki gidişatlarına dur demek durum, yetki ve sorumluluğu içindedirler.

KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Doğru.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Doğru.

SELÂHATTİN CİZRELİOĞLU (Devamla) —

Tekrar seçilebilme düşüncesi ve endişesi bir tarafa itildiğinde, genel başkan ve yöneticileri gerçek anlamıyla memleket ve millete hizmet çizgisine çekmeye her haldeki hiç bir şey engel olamaz.

Her parlamenter Parlamentaoya memleket ve millete hizmet için gelir. Anayasadaki yemin de bunu amirdir. Parlamentaoya geliş şekli, genel başkan ve yöneticilerle olan bağlılık derecesi, parti tüzük hükümleri ne olursa olsun, her parlamentere memleket ve millete hizmet yolunda ışık tutacak her şeyden önce kendi aklı, mantığı ve vicdanıdır. (AP sıralarından «Bravo» sesleri) Bu, parlamenterliğin de, edilen yeminin de bir gereğidir.

Türkiye'yi içinde bulunduğu bunalımlardan kurtarma yolunda tüm partilerin el ele vermesi, tüm parlamenterlerin gerekli diyalogu aralarında bir an evvel kurmaları ümit ve temennisiyle sözlerime son verir, hepimizi tekraren hürmetle selamlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim, Sayın Cizrelioğlu.

5. — *Görev ile yurt dışına gidecek olan Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler'e Yerel Yönetim Bakanı Mahmut Özdemir'in vekillik etmesinin uygun görülmüş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi.* (3/1355)

BAŞKAN — Tezkereleri okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Görev ile yurt dışına gidecek olan Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler'in dönüşüne kadar; Ticaret Bakanlığına, Yerel Yönetim Bakanı Mahmut Özdemir'in vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Fahri S. Korutürk

Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

6. — *Devlet Planlama Teşkilatınca kurulan «Kalkınma Fonu» na ayrılan dört yüz milyon liranın dağıtım şekli hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi.* (3/1349, 10/32)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Devlet Planlama Teşkilatı ve Yatırımları hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 27.3.1978 tarihinde sona ermiştir.

İçtüzüğümüzün 136 ncı maddesi gereğince 27.3.1978 tarihinden başlamak üzere iki ay müddetle çalışma süresinin verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Araştırma Komisyonu

Başkanı

Prof. Dr. Sabahattin Özbek

BAŞKAN — Araştırma Komisyonunun görev süresinin uzatılmasıyla ilgili komisyon başkanı yazısını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7. — *Ankara İmar Limited Şirketinin Arısoy Kolektif Şirketi lehine sağlamış olduğu menfaatler ve keyfi davranışlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1348, 10/2)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Ankara İmar Limited Şirketinin Arısoy Kolektif Şirketi lehine sağlamış olduğu menfaatler ve keyfi davranışlar hakkında kurulan Araştırma Komisyonumuzun görev süresi 7 . 3 . 1978 tarihinde sona ermiştir.

İçtüzüğün 136 ncı maddesi gereğince 7 . 3 . 1978 tarihinden başlamak üzere iki ay müddetle çalışma süresi verilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

**Araştırma Komisyonu
Başkanı
İbrahim Öztürk**

BAŞKAN — Okunan komisyon yazısını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8. — *Toplumu etkileyen bunalımın kökenleri ve nedenlerinin hazırlayanlar ile olayların devamının önlenmesi hakkında kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi (3/1351, 10/29-41)*

Yüksek Başkanlığa

Siddet olaylarının kökenini ve nedenlerini araştırmak üzere kurulan komisyonumuz henüz çalışmalarını tamamlayamadığından, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 136 ncı maddesine göre, komisyonumuzun görev süresinin 23 Nisan 1978 gününden itibaren iki ay daha uzatılması için delaleflerini arz ederim.

Saygılarımla.

**Araştırma Komisyonu
Başkanı
Fevzi Hakkı Esatoğlu**

BAŞKAN — Komisyon önergesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9. — *Geri kalmış bölgelerin sorunlarını ayrıntılarıyla belirlemek üzere kurulan Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun görev süresinin iki ay uzatılmasına dair tezkeresi. (3/1350, 10/36)*

Yüksek Başkanlığa

Geri kalmış bölgelerin sorunlarının ayrıntılarıyla belirlenmesi amacıyla kurulan Araştırma Komisyonumuz henüz çalışmalarını tamamlayamadığından Cum-

huriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 136 ncı maddesine göre komisyonumuzun görev süresinin 27 Nisan 1978 gününden itibaren 2 ay daha uzatılması için delaleflerini arz ederim.

Saygılarımla.

**Araştırma Komisyonu
Başkanı
M. Şükran Özkaya**

BAŞKAN — Komisyon önergesini oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10. — *Dilekçe Karma Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim.*

BAŞKAN — Bir başka önerge var, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Dilekçe Karma Komisyonuna Kütahya Üyesi Ahmet Öznumcu Grupumuzca aday gösterilmiştir.

Saygılarımla arz ederim.

**Cumhuriyet Senatosu
Adalet Partisi
Grup Başkanı
Ömer Ucuzal**

BAŞKAN — Sayın Öznumcu, Adalet Partisi kontenjanından mevcut ve açık bulunan Dilekçe Karma Komisyonu için aday gösterilmiştir; kontenjan Adalet Partisindedir ve aday yalnız Sayın Ahmet Öznumcu'dur. Üyeliğe seçilme hususunu oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11. — *Mali ve İktisadi İşler Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim.*

BAŞKAN — Bir başka önerge vardır, okutuyorum:

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Mali ve İktisadi İşler Komisyonuna Amasya Senatörü Macit Zeren Grupumuzca aday gösterilmiştir.

Saygılarımla arz ederim.

**Cumhuriyet Senatosu
Adalet Partisi Grubu Başkanı
Ömer Ucuzal**

BAŞKAN — Mali ve İktisadi İşler Komisyonunda Adalet Partisi Grubunun bir üyelik yeri açık bulunmaktadır. Grup yöneticileri Sayın Macit Zeren'ni aday göstermişlerdir. Kontenjan yeri Adalet Partisi, Üye yalnız Sayın Zeren. Sayın Zeren'i üyelik için oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

1. — *Danışma Kurulunun Cumhuriyet Senatosunun çalışmalarıyla ilgili 19 . 4 . 1978 tarih ve 3 sayılı Kararı. (Devam)*

BAŞKAN — Sayın üyeler, biraz önce Danışma Kurulu raporunu oylarınıza sunulmak, kararınızı almak üzere okutmuş bulunuyordum. Ayrıca, dağıtılmış da bulunmaktadır. Biraz önce okunduğu için Danışma Kurulu raporu üzerinde görüşme açacağım.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Söz vereceğim tabii.

Her ne kadar Tüzüğümüzde ve kurulu gelenekte «Sunuşlar» ve «Danışma Kurulu raporları» üzerinde görüşme belli bir çerçeve içinde yapılır. Ancak, bir İçtüzük yorumu olduğu için konu üzerinde yeterlik önergesi verilinceye kadar ve leh, aleyh veya üzerinde varsa 6 üye konuştuğundan sonra oylarınıza sunmak üzere söz vereceğim.

Şimdi söz alan üyeleri yazıyorum: Sayın Gündoğan, Sayın Rendeci, Sayın Çalış sizin zaten konuşma durumunuz var, Sayın Ucuzal.

Başka söz isteyen?.. Yok.

Sayın Çalış, sizin karşı oyunuz olduğu için hemen konuşabilirsiniz, isterseniz üyeler konuşsun, sonra karşı oyunuzu belirtiniz; yahut isterseniz hemen karşı oyunuzu açıklayabilirsiniz.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Nasıl tensip ederseniz.

BAŞKAN — Sayın üyeler, Sayın Çalış Danışma Kurulu Üyesidir. Bir konuda; yani kararın 3 ncü bendinde karşı oy hakkını saklı tuttuğu için bu nedenle o konuya mahsus olmak üzere söz veriyorum. Buyurunuz Sayın Çalış.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Muhterem Başkan, sayın senatorlar;

Danışma Kurulunda araştırma önergelerinin süreleri bahis konusu olduğu zaman bir konunun üzerinde durduk. Başkanlık Divanları bu araştırma önergelerindeki komisyonların kurulması ile gereği gibi ilgilenmiyorlar.

Nitekim, bugün bana «Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliği» başlığı altında Sayın Sırrı Atalay'ın Senato Başkanı olarak imzası değil, teksiri bulunan bir komisyon toplantısı için bir çağrısı geldi. «25 . 4 . 1978 Sah günü saat 15,30'da 244 nolu salonunda toplanarak Başkanlık Divanı seçiminin yapılmasını rica ederim.

Saygılarımla.»

Şimdi, saat 15.00'de Genel Kurul olarak toplandık ve toplandıktan biraz sonra bir kâğıt, «Sayın Başkanın arkadaki odasında komisyon toplanacak.»

Bu meselelerin araştırma komisyonları ile ve İçtüzükteki bu kuruluşun gayesi ile yapılan muamelenin katiben bir ilgisini göremiyorum. Burada Başkanlık Divanlarının bizim çalışma zamanlarımızın içinde komisyon toplanmasını arzu etmeleri demek, ya bizim burada bulunmamızı istemiyor yahutta komisyonların gereği gibi çalışmalarını istemiyorlar demektir.

Bu komisyon saatlerinin böyle matbu kâğıtlar halinde değil, bizim çalışma müddetlerimizin dışındaki bir zamanda toplanması gerekir.

Ayrıca, demin Sayın Başkanlık sunuşları arasında okundu. Bazı komisyonların süre uzatma talepleri. «Hiç bir gerekçe gösterilmeksizin filan komisyona filan tarihinden itibaren 2 ay süre verilmesi..» Bu işin ciddiyetle de kabili telif değil. Komisyon niçin yeniden süre verilmesini istiyorsa, bunu açıklamak, gerekçeli olmalı ve nitekim bu gibi sıkıntıların sonunda da Danışma Kurulu bu hususun 136 ncü maddedeki 2 aylık sürenin katı süre olduğu, bunun yorumunda da verilecek sürenin de 2 ay daha olabilmesi görüşünde bulundu. Komisyon çalışmalarında Başkanlık Divanının daha ciddi bir çalışma içerisinde bulunmasını arz ve temenni ediyorum.

Hemen akabinde Danışma Kurulu kararının 3 numaralı bendinde, İçtüzüğün 54 ncü maddesi gereğince yapılan gündem dışı konuşmalarda, Danışma Kurulu'nda benim grupum adına muhalif kaldığım 10'ar dakikayı aşmamak üzere en fazla 3 üyeye söz verilmesi hususu var.

İçtüzüğümüzün 54 ncü maddesinin müzakeresi sırasında, bir tesadüf diyelim, Sayın «Sırrı Atalay - (Kars)», Şöyle bir beyanı var:

«Yeni gelen metinde Cumhuriyet Senatosu üyelerinin söz ve teşebbüs haklarını kayıtlayan bir hüküm var. Gündem dışı söz istemede daha evvelden yazılı olarak bildirilmesi istenmektedir. Eski İçtüzükteki, şifahiye ayağa kalkarak bu hak istimal edilebileceği hükmü karşısında bu biraz takyittir. Eski hükme nazaran burada bir takyit vardır; bu demokratik bir şekil değildir» diyor.

Eski İçtüzükte, sayın üyeler ayağa kalktıkları zaman gündem dışı söz isteme hakları varken, bunun yazılı talep olarak kabul edilmesini şimdiki Senato Başkanımız Sayın Sırrı Atalay, o zaman bunu demokrasiye aykırı buluyor. Şimdi Sayın Başkanımız burada bunu konuşacak üyelerin adıyla ve müddetiyle

kayıtlı bir hale getiriyor, ve gene kendilerinin aynı konuşmada bir ifadeleri var; tatbikat bakımından gayet calib-i dikkattir:

«Gündem dışı söz almaktan maksat, çok mühim bir meselenin veya aniden zuhur etmiş bir hadisenin herhangi bir üye tarafından Meclise getirilmesidir» diyor.

Burada konu tek bir hadise veya tek bir mesele olarak mütalaa ediliyor; yoksa demin kendilerinin genel görüşme olarak tavsif etmiş olmalarına rağmen dahi çok geniş bir genel görüşme muhtevasının gündem dışı konuşma yapmaları, burada, İçtüzük hükümlerindeki Başkanın takdir hakkına, Başkanın hakemlik yapması ilkelerine aykırıdır.

Nitekim, İçtüzüğümüzün 54 ncü maddesinde aynen şöyle diyor: «Bir üyenin gündem dışı bir diyeceği olursa, gündeme geçilmeden önce mevzu ve mahiyetini yazılı olarak Başkana bildirir. Söz verip vermemek Başkanın takdirine aittir.» «Söz verip vermemek Başkanın takdirine bağlıdır» denildikten sonra kısa bir devrede Senatoda bu hususun tatbikatının nasıl yapıldığını zaman zaman görelim:

Geçenlerde Sayın Ünal'dının Başkanlığı zamanında «Gündem dışı konuşmalara mevcut gündemin çokluğu dolayısıyla kimseye söz vermeyeceğim» dediler.

Gene geçenlerde bir toplantıda Sayın Rahmi Erdem, Süleyman Tuncel Paşa'nın konuşması sırasında «20 dakikadır» dediler.

İstanbul Senatörü Mehmet Feyyat'ın konuşması sırasında Riyasette bulunan Sayın Osman Salihoglu, «10 dakika olarak veriyorum» dedi.

Şimdi burada söz verip vermemek Başkanın takdirine bağlı olduktan sonra gündemin durumuna ve gündem dışı konuşmanın mahiyetine göre bunun konuşma müddetini de tahdit etmenin hakem durumunda olan (aynı zamanda) Başkana ait olması lazım gelir. Burada, «Meselenin durumuna göre 10 dakika.» diye takyit etmeye lüzum yok.

Nitekim Sayın Mehmet Özgüneş, geçenlerde burada Kültür Bakanlığı ile ilgili olarak, Kültür Bakanlığı Müsteşar Muavininin bir hareketinden dolayı zannedersen 5-6 dakikalık bir konuşma yaptı. Bu bakımdan İçtüzüğün, burada bir zamanlama yapılmasına ve adetle bunun takyit edilmesine müsait olmadığı kanısındayım. Bu bakımdan, tutum ve davranışları itibarıyla hakem durumunda olan ve takdir etmesi lazım gelen Riyasetin, bunları kendi takdir çerçeveleri içinde meselenin önemine ve Senatonun gündemine göre takdir etmesi lazım gelir.

Bu bakımdan ben üç numaralı Danışma Kurulu kararının üçüncü bendinin reddini arz ve teklif ediyorum. Bu hususta da bir önergeyi Sayın Başkanlığa takdim ediyorum.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çalış.

Buyurun Sayın Gündoğan.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun değerli üyeleri;

Danışma Kurulumuzca hazırlanan ve bastırılıp üyelere dağıtılan ve gayet doğal olarak İçtüzüğümüzün 13 ncü maddesine dayalı olarak yapılan teklifi, kanunca müzakere edilmesi mümkün olmayan bir tekliftir. Çünkü, İçtüzüğümüzün 13 ncü maddesi, Danışma Kurullarının görev ve yetkilerini açıkça saptamış bulunmaktadır. Eğer 13 ncü maddeyi okursak görürüz ki; Danışma Kurulları,

«A) Divan ve Komisyonların seçimlerinden evvel oranların, adayları ve seçim gününü;
B) Grupların anlaşmalarını gerektiren önemli konuları;

C) Lüzumlu görülen sair hususları;...» görüşüp kararlaştırmak üzere toplanırlar ve aldıkları kararları teklif olarak Genel Kurullara arz ederler.

Şimdi Danışma Kurulumuzun 19 . 4 . 1978 günü toplandığı ve hepimize dağıtılan bu teklif kararı aldıkları ve Yüce Senatoya da teklif olarak sundukları görülmüyor.

Biraz evvel okuduğum 13 ncü maddenin hükümlerinin hiç birisi Danışma Kurulunun teklif kararında böyle konuların görüşülüp, konuşulup, karara bağlanmasına yetki verecek mahiyette değildir. Yani, Danışma Kurulları şu kararda yer alan maddelerin görüşülüp, konuşulmasına yetkili değildir. Hangi hüküm Danışma Kurulunu bu yolda karar almaya yetkili kılmıştır?.. Bakarsınız, buna rastlamak olanağımı bulamazsınız. Bu karar; Divan ve komisyonların seçimleri ile ilgili değildir, grupların anlaşmalarını gerektiren önemli konu da değildir, lüzumlu görülen sair hususlar hiç değildir. Çünkü, lüzumlu görülen sair hususlar, bu kadar geniş kapsamlı bir sözcük, her halde İçtüzük içinde veya sair düzenleme araçları içinde mevcut olmayan birtakım hususların düşünülüp bir karara bağlanması için kenulmuştur. Oysa, Danışma Kurulunun aldığı karara bakarsanız, İçtüzükte her birini hüküm altına alan maddelerden bahis vardır. Örneğin, Danışma Kurulu kararının (1-a) bendinde «Araştırma komisyonlarının süreleri» hakkında yer almış olan madde, İçtüzüğümüzün 135, 136, 138 nci

maddelerinde yer almıştır; orada bu konu halledilmiştir. «Araştırma nasıl istenir, araştırma nedir, araştırma komisyonları nasıl kurulur, araştırma komisyonları nasıl çalışır, süreleri nedir ve araştırma komisyonları süreleri içinde işlevlerini yapamazlarsa o süreler nasıl uzatılır.» konuları İçtüzüğün biraz evvel bahsettiğim 135, 136, 138 nci maddelerinde hüküm altına alınmıştır. Lüzumlu sair hususlardan değildir. Basba-yağı maddelenmiş, hükme bağlanmış bir husustur. Meçhul husus değildir, nâ-gâh zuhur değildir, birden-bire meydana gelmiş bir konu değildir, bellidir, düzenlenmiştir, hükme bağlanmıştır. Sair lüzumlu hususlar İ'dâdından değildir; olamaz, mümkün değildir. Bu İçtüzükte olduğu gibi «Sair lüzumlu hususlar» diye bir söz belki hukukta yazılabilir; ama o hususlar, bir yerde düzenlenmemiş, bir yerde hükme bağlanmamış, bir hallü fasullaştırılmamış hususlar olması lazım gelir.

Binaenaleyh, Danışma Kurulumuzun, 13 ncü maddede yer alan, «Lüzumlu görülen sair hususlar» hükmünden yararlanarak aldığı karar da (1-a) ile işaret edilen İçtüzüğün 136 ncü maddesine değgin görüşünü bir yeni şekle sokmaya, hükme bağlamaya imkân yoktur. Tıpkı onun gibi, (geçici c) bendinde yer alan karar, teklif dahil İçtüzüğümüze hükme bağlanmış bir husustur ve sürenin nasıl uzatılacağına dairdir ve yerini, İçtüzüğün 136, 138 ncü maddesinde bulmuştur.

Aynı suretle Dilekçe Karma Komisyonu raporlarının görüşülmesinde, görüşme sürelerinin tahdidine dair olan Danışma Kurulu kararının da İçtüzükte hükme bağlanmış bir husus olduğu hepinizin malûmudur.

Yine, Danışma Kurulu kararının 3 ncü maddesinde yer alan, «Gündem dışı konuşmalara değgin» ve «Gündem dışı konuşmaların süre ve kişi olarak sınırlanmasına» müteallik karar da İçtüzüğün 54 ncü maddesinde hükme bağlanmış, hallü fasedilmiş bir husustur.

Demek ki, Danışma Kurulu kararının hangi maddesini ele alırsanız alınız, bu maddelerin her biri İçtüzükte belli hükümlere bağlanmış ve işlerlik halinde bulunan hükümlerdir, hususlardır. Lüzumlu görülen sair hususlardan değildir. Efendim, «Lüzumlu görülen sair hususlardan değildir» fihakika dediğiniz gibi, bütün bu konular İçtüzükte hükme bağlanmıştır; ama işte onların içinde bazı düzenlemeler yaparak bir çeşit yorum (Sayın Başkan ifade ettiği için söylüyorum.) ya da benim anladığıma göre tadil hükümleri getiriyoruz dersanız, yine iki manayla karşı karşıya gelirsiniz.

Birinci mana şudur:

Hiç bir suret ve veçhile Anayasamız, kanunları (ki, kanun İ'dâdındandır) İçtüzükleri yorumlama yetkisini Meclislere vermemiştir; yorum yapamazsınız. Bundan önceki Anayasada yorum yetkisi olan Meclislerin bu yetkisi, yeni Anayasamızda Meclislerin yetkileri dışına çıkarılmıştır.

Bu itibarla, Başkanın ifadesine dayanarak söylüyorum, aslında onu da işrâb eden birtakım sözcükler de var bu Danışma Kurulu kararında yorum yapamazsınız. Meclisin yapamayacağı, yahut Senatonun yapamayacağı yetkisi dışında bulunan bir yetkiyi, bir işi, bir işlevi, bir işlemi Danışma Kurulunun haydi haydi yapmaması gerekir. Danışma Kurulunun hiçte böyle yorum yetkisi yoktur. Bu yorum değildir, öyleyse İçtüzük hükümlerinin tadilidir. Başka türlü anlamak mümkün değildir.

Yorum mümkün değil, İçtüzük hükümlerinin tadili mahiyetindedir diye iddia edilirse, o takdirde İçtüzük hükümlerinin tadili prosedürüne uymak zorundayız. O nasıl oluyor?. İçtüzüğün 180 ncü maddesinde hükme bağlanmış bulunuyor. Nasıl teklif edilecek, hangi komisyondan geçecek, nasıl olgunlaşacak, nasıl Genel Kurula gelinecek ve ondan sonrada tadiller yapılabilecek ve yetkili organlar, İçtüzük tadilini yapmaya yetkili organlar ve o organların yapacakları İçtüzüklerin tabi olacakları prosedür gene İçtüzükte kemâ-kân yer almıştır, açık ve seçik hükümlere bağlanmıştır.

Öyleyse, şimdi Danışma Kurulunun bize sunduğu karar teklifte yer alan her maddede yorum imkânı olmadığına göre, bir İçtüzük tadili mahiyeti aşkâr; şu kadar teklif İçtüzüğün tadili mahiyetindedir, apaçık. Yorum yapamazsınız, tadil yaparsınız, usulü bu değildir. Tadil yapmak istiyorsanız 180 ncü maddedeki usullere uyarmanız getirirsiniz ve yaparsınız. Şahsi fikrimi söyleyeyim sırası geldikince bu İçtüzüğün tadili zamanı gelmiştir, geçmek üzeredir; ama biraz evvel arz ettiğim gibi, bunu Danışma Kurulu kararıyla teklif kararı olarak Genel Kurula arz etmek suretiyle yapmak olanağı yoktur.

Demek ki, neresinden bakarsanız bakınız, şu karar teklif yorum ise, mümkün değildir; müzakere edilemez, tadil ise prosedürü, usulü yanlıştır, mercii yanlıştır. Bu itibarla bu karar teklifin müzakere edilmemesi gerekir.

Eğer bu karar teklifin tadili mahiyetinde olup olmadığı tereddütü varsa, zihinlerde lütfen açılış okunsun. Örneğin; Dilekçe Karma Komisyonu raporla-

rının Genel Kurulda görüşülmesinde Hükümetin, konuşmacıların ve komisyon üyelerinin konuşma sürelerinin 20 şer dakika ile tahdidi hükümünü getiren karar teklif, bir tadil mahiyetindedir. Çünkü, Genel Kurullarda görüşülecek husus ne olursa olsun (Kaldı ki, bu husus, bu saha özel bir kanunla da düzenlenmiş bulunmaktadır) İçtüzüğün söz sürelerini saptayan hükümlerine uymak zorundasınız, orada yazıyor. «Yazılı olmayan konuşmaların süresi, Başkanlığın teklifi üzerine görüşme konusunun önemine ve söz isteyenlerin sayısına göre Genel Kurulca kararlaştırılabilir.» diyor. Siz öyle yapmıyorsunuz, bu 61 nci maddede apaçık yer alan, hükme bağlanan hususu, yani Başkanlık teklifi üzerinde görüşme konusunun önemine, söz isteyenlerin sayısına göre Genel Kurulca kararlaştırma usulünü ve yetkisini değiştiriyorsunuz, şimdi peşin bir hükümle bağlıyorsunuz bizi bu 61 nci maddede apaçık tadil ediyorsunuz.

Mesela, yine üçüncü maddede yer alan 54 ncü maddede hükme bağlanan gündem dışı söz istemlerinin 10'ar dakikayı aşmamak üzere en fazla üç kişiye verilmesi hususundaki teklif karar maddesi de gene kanaatimce 54 ncü maddeye aykırı, 54 ncü maddede kaç kişinin konuşacağı veya ne kadar konuşacağı hususunda hiç bir kayıt yok. Kim ki, Genel Kurula gündem dışı söylemek istediği bir hususa kail ise, müracaat eder, gelir, Başkanın takdirıyla söz alır, konuşur. Ne süre, ne kişi tahdidi vardır. Siz şimdi süreyi on dakikaya, kişileri de üçe indirirseniz tadil olur bu, «İyi olur, kötü olur, doğrudur, iyidir, çalışmalarımızı engelliyor, gündem dışı konuşmalar çok zaman alıyor, asıl meselelerimizi görüşemiyoruz» meselelerinin hepsine katılıyorum.

Nitekim, Meclislerimizden birinde, mesela Millet Meclisinde, birkaç sene önce yapılan yeni İçtüzükten önce bizim gibiydi gündem dışı konuşma usulü ve süresi; ama onlar baktılar ki, işlerini aksatıyor bu husus, oturdular yeni bir İçtüzük yaptılar. Şimdi Millet Meclisinde gündem dışı konuşmaların dakikası da belirlendi, kişi adedi de belirlendi, bitti gitti. Öyle oldu.

Yine bunun gibi, «Araştırma komisyonlarının sürelerini bir defaya mahsus iki ay uzatma» hükmünü koyan teklif karar gene Tüzük tadili mahiyetindedir. Ne diyor 136 ve 138 nci madde?.. «Araştırma Komisyonları iki ay çalışırlar, iki ay sonra raporlarını verirler ve Genel Kurul bu konuda bir işlem yapar.»

Peki, şimdi siz ne koymuşsunuz buraya?.. «Eğer araştırma komisyonları iki ayda işlerini bitiremezlerse kendilerine bir defaya mahsus olmak üzere iki ay izin

verilir.» Peki, Tüzüğümüzde bu konuda «Bir defaya mahsus» diye bir kayıt yok. «İki ay» kaydı da yok. «Yeteri kadar süre verilir.» diyor. Binaenaleyh siz, süre belli edilmemiş iken ve iki ay gibi bir müddetle bağla değil iken, bir konuda üyenin hakkını veya genel olarak Meclisin hakkını süreyle tahdit ederseniz, İçtüzük tadili yapmış olursunuz. Kaldı ki, zararı da olur. Bir araştırma komisyonu kendisine verilen görevi iki ayda bitirememiş, uzatma talebinde bulunmuş, Genel Kurul musip görmüş, isabetli görmüş, bir müddet vermiştir. Yine Araştırma Komisyonu çalışmış; fakat o uzatmada da işini bitirememiş, gene gelmiş Genel Kuruldan süre istemiştir. Genel Kurul isabetli görürse süreyi verecek, veriyor, verdi de. Şimdi siz ne yapıyorsunuz?.. «Veremez bu süreyi.» diyorsunuz.

Bir misal: Bu anarşi ve terör olaylarının kökenlerini araştırmayı amaçlayan bir Araştırma Önergesi verdik, 1976'larda. O kadar sınırları geniş bir konuydu ki, arkadaşlarımız hiç vakit kaybetmeksizin, aylarca değil, senelerce çalışırlar, bugün hâlâ konunun üstesinden gelemediler, işlerinin üstesinden gelemediler. Çünkü; tümünden bir toplumun, sanki bir yer sarsıntısı gibi, bir semavi afete uğramış gibi, kökleri sarsılan, toplumu huzursuz kılan ve toplumu gerçekten her gün bu konuyla uğraştıran ve toplumun bir parçası olan Meclisi de her gün uğraştırması gereken bir konuyu, mesela «İki ayda bitiriniz.» diye kesip atmaya yönelik bir madde, bir hüküm anlamına gelmez mi bu?..

Fikrimi güçlendirmek için dramatize etmiyorum konuyu. Öyle konular vardır. Öyle konular da vardır ki, iki ay bile çoktur. Burada bir çalışma lâubaliliği var. Bu tabiri kurallara aykırı bulmuyorum. Bunu nasıl öneririz?.. Bunun kolayı var. Biz, bir defa araştırma isteyen önergelerin üzerine başından eğilmeliyiz. Her önüne gelen şeyin araştırılmasına gerek yoktur. Her önüne gelen şeyi araştırmak için 15 kişilik komisyon kurulmasına da lüzum yoktur.

GÜRHAN TİTREK (Çankırı) — Suiistimal isteğiyle kuruluyor.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Suiistimal edilmesinin önlenmesinin ilk şartı, araştırma isteğinin önergesi geldiği zaman dikkat kesilmektir. Mahkemelerimizin içine düştüğü duruma düştü Parlamento bir sırada. Mahkemelerimiz bugün her konuda bilirkişi istimali suretiyle karar verir oldu. En basit hukuk kurallarının bile nasıl tatbik edileceği hususunda hâkim, hatta heyet halindeki mahkemeler; hatta hatta en âli

mahkemeden bilirkişi tutar oldular ve öylece âdeta hâkim gibi hüküm verme yerine, bilirkişinin hükümlerini tasdik eder makam haline geldiler.

Bizim Senatoda bu kadar kişi var, bunlar her bir konuda bilgi almak istediklerinde, gerçekten bilgi alınması gereken bir konuya, hakikaten bilgimiz içinde olmayan bir konuya; meselâ yalnız Devletin bilebildiği yahut pek mahsus birtakım kurumların bildiği bilgiler içinde dolaşmak istiyorsak, oradan birtakım mahumat almak istiyorsak, onu araştırma mevzuu yapabiliriz. Herhangi bir konuda, farzımihal, «Fındık kabuklarının yakılması hakkında araştırma istiyorum» dediği zaman, o zaman bizim burada durup, «Bunun yakılması hususunda araştırma yapmaya lüzum yok. Şöyle de yanar, böyle de yanar,» deyip, izin vermememiz gerekir. Verdik, komisyon çalışmıyor; değiştirmemiz mümkün. Hele biraz evvel sayın arkadaşımı dediği gibi, başkanlar komisyonların çalışmasıyla meşgul olsalar, bu komisyonlar işlerini bitirirler; ama hiç kimse bu komisyonların çalışmasıyla yakından ilgili görev yapar bir davranış içine girmedi şimdiye kadar. Kimse alınmasın bundan.

Neyse uzatmayalım, ne dersenez deyiniz; bu karar teklif, yorumsa bir Anayasa yasağını ihlal ediyor, eğer tadil ise, kanımca bir İçtüzük yasağını ihlal ediyor. Bir cümleyle söylemek gerekirse, bizim Danışma Kurulumuzun yetkisi içinde olmayan bir konuyla istigal ettiği cihetle ve giderek Genel Kurulun da bu konuda İçtüzüğe ve Anayasaya uyma zorunluğu aşikâr olduğuna göre, kanımca bu teklif kararın müzakere edilmemesi veya başka usullerle bizi işgal etmemesi gerekir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın üyeler, Sayın Gündoğan, «Yorum ise, Anayasaya aykırı» dediler, Sayın Gündoğan, sanırım bir hususu herhalde belirtmedik. Yasaların yorumu yasama organları elinden alınmıştır. Anayasada «İçtüzük yorumunu yasama organları yapmayacak» diye hiç bir hüküm ve kayıt yoktur. Böylesine hiç bir hüküm ve kayıt olmamasına; yasama organları yorum şöyle dursun, şifahi şekilde İçtüzük değişiklikleri yapma hakkına sahip olmalarına, gelenekler kurma hakkına sahip olmalarına, salı günlerinde soruların görüşmesini hiç yapmama hakkını elinde bulundurmasına rağmen, Danışma Kurulunun Anayasaya aykırı bir metin getirmesini değerli arkadaşımızın ifade etmesi karşısında, bu açıklamayı yapmak zorunda kaldım.

Danışma Kurulu Anayasaya uygun bir metin getirmiştir ve görüşülecektir.

Tabii Danışma Kurulu Sözcüsü eleştirilere teker teker cevap verecektir.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Ben tekrar söz istiyorum.

NIYAZI ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan, ben söz istemiştım, işaret ettiniz mi?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Rendeci.

REFET RENDECI (Samsun) — Sayın Başkan, saygıdeğer arkadaşlarım;

Hakikaten Danışma Kurulundan gelen teklif, hukukçu olarak bana biraz garip geldi ve bu vesile ile diğer hukukçu arkadaşlara da burada meselenin ehemmiyetini anlatmak istiyorum, onun için söz aldım.

Muhterem arkadaşlar;

Bu kürsülerde çok konuştuk, çok şeyler söyledik. Kanunu kim yapar, nasıl yapılır, Tüzük nasıl yapılır, nasıl değiştirilir, Tüzükde ne vardır, ne yoktur; bunlar hep bilinen şeyler. Ama bir Tüzük maddesini Danışma Kurulu kararıyla tefsire; Sayın Gündoğan'ın söylemek istediği noktaya getirirsek, yorumlama yoluna gider ve bu kapıları açarsak, yarın Danışma Kurulundan, bugünkü yumuşak kararlardan daha sert kararlar gelmeye başlar. Hani Hoca'nın sakal hikâyesi: Fare geçmiş de sakalını kesmiş. «Ne olur?» demişler; «Yol olur» demiş.

Muhterem arkadaşlar;

Danışma Kurulu kararlarına bu şekilde müsamaha gösterirsek, Tüzük maddeleri yerine Danışma Kurulu kararlarıyla Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünü istediğimiz şekle getirme imkânlarını buluruz. Bu, yanlış bir yoldur.

Şimdi, neresi yanlış, birkaç noktayı karınca kararınca ifade etmeye çalışayım.

Şimdi, Kararın 1 nci maddesinin (A) bendi; «Araştırma Komisyonlarının, İçtüzüğün 136 ncı maddesine göre iki aylık görev süresinin, komisyonun gerekçeli istemi ile ancak bir defaya mahsus olmak üzere iki ay daha uzatılmasına..» diyor.

İçtüzüğün 136 ncı maddesi ne diyor?.. Beraberce bakalım, neyi nereye koyuyoruz, onu bilelim de, yaptığımız işin ne olduğunu anlayalım. 136 ncı madde: «Araştırma Komisyonunun görev süresi iki aydır. Bu süre Genel Kurulca uzatılıp kısaltılabilir.» diyor.

Şimdi, Tüzük iki aylık süre vermiş, ondan sonra Genel Kurulun takdirlerine bırakmış. Bu süreyi Genel Kurul bir defa uzatır, iki defa uzatır, beş defa uzatır.. Hadisenin gereğine, komisyonun işinin ehemmiyetine,

tetkik ettiği hadisenin ehemmiyetine göre, iki aylık süreyi Genel Kurul icap ederse beş defa da uzatır ve bir neticeye varılır. Bir netice almak için Araştırma açmıştır Genel Kurul. Yoksa, sureta iki aylık süre oldu, bir rapor çıksın, diye değil. Ve bunu ne yapmış? Genel Kurulun takdirine bırakmış.

Şimdi, Danışma Kurulu karar getiriyor; bu maddeye aykırı gelen bir karar. Genel Kurulu da bağlıyor. Genel Kurula diyor ki; «Sen iki defadan fazla süre uzatamazsın. «Bu, bir tüzük tadili oluyor, İçtüzüğün bu maddesinde Genel Kurula tanınmış olan hakkı takyidedici bir hüküm oluyor. Bu bakımdan, bunun usulü var. İçtüzük nasıl değişir? Eğer Başkanlık Divanı veya Danışma Kurulu İçtüzüğün bu yolda değişmesini istiyorsa, meseleyi bir teklif halinde Umumi Heyete getirir Anayasa Komisyonunda dört-başlı mamur müzakere edilir, o müzakereden sonra Umumi Heyete gelir; Umumi Heyet, kendi yetkilerinin Tüzükle bu şekilde kısıtlanmasını istiyorsa, Tüzüğü o yolda tadil eder; «Bu süreler bir defadan fazla ve iki aydan fazla uzatılamaz» der, böyle bir madde hükmü koyar, olur biter; ama Danışma Kurulu kararıyla, böyle İçtüzük maddesi hükmünde olacak, İçtüzük maddesi yerine geçecek bir karar Danışma Kurulundan gelemez.

Tekrar ediyorum buradaki fikrimi, sıkıntımı ifade etmek istiyorum :

«Ne mahzuru vardır?» Deyiniz Fazla mahzurulu da değil, bana sorarsanız; ama bir endişem var. O da şu! Yol açarız, yanlış bir yol açarız; kanun koymada, Tüzük değiştirmede yanlış bir yol açarız, sonra kendi kendimizin elimizi ayağımızı bağlarız Umumi Heyet olarak

Bu hususa böylece işaret ettikten sonra, bir de (B) fıkrasında yine bir hüküm var; ona değineceğim :

(B) bendinde; «Raporunu düzenleyememesi halinde, Araştırma önergesinin bulunduğu haliyle ve varsa komisyon başkanının bir tezkeresine bağlanarak Genel Kurul gündemine alınıp görüşülmesine...» deniliyor. Yine bir Tüzük maddesi; bu da Tüzük maddesi.

Açıyorum Tüzüğün Danışma Kurulunun görevleriyle ilgili kısmını; Danışma Kurulunun görevleri arasında, «Tüzük maddelerini tadil edecek ve Genel Kurula böyle maddeler getirecek» diye bir maddeyi bulmak, Danışma Kurulunda böyle bir yetki bulmak mümkün değil.

Muhterem arkadaşlarım;

Bu madde ile ilgili olarak, (Mesela Millet Meclisi yapmış bu işi) Millet Meclisi İçtüzüğünde hüküm var. Millet Meclisi İçtüzüğü madde 38 diyor ki; «İnceleme süresi...» Millet Meclisi bunu Tüzük meselesi yapmış, getirmiş Tüzüğüne madde olarak koymuş. Madde 38: «Tasarı veya teklifler Komisyona havale gününden nihayet 45 gün içinde Komisyonda neticelendirilip Genel Kurula gönderilmek lazımdır.» İçtüzük Komisyona bir süre vermiş. Bu süre içerisinde görüşülmediği takdirde ne olacağını, ne yapılması lazım geldiğini de altında dercetmiş; «Aksi takdirde adı geçen tasarı veya teklifin doğrudan doğruya gündeme alınmasını Hükümet veya teklif sahipleri istemek hakkını haizdirler» demiş. Nereye getirmiş? Tüzüğe koymuş; ama şimdi, diğer Meclisin bir tüzük meselesi olarak hallettiği bir meseleyi, Tüzüğüne aldığı bir meseleyi, bizim Danışma Kurulundan gelen bir tavsiye ile bir tüzük meselesini burada halletmemiz, evvela hukuk anlayışına ve hukuk mantığına aykırı düşer; kendi elimizi kendimiz bağlamış oluruz.

Muhterem arkadaşlar;

Devam ediyorum; bakın bizim yine Tüzüğümüzde bir madde daha var. Şimdi ben gündem dışı konuşmalar mevzuundaki hak tahdidine pek takılmak istemiyorum. Hakikaten fazla oluyor, bazen gündeme geçme imkânlarını da bulamıyoruz. Zaten Başkanlara söz hakkını takyid verilmiştir. Millet Meclisi de bu takyidi yapmıştır, ama yine şekil meselesinden buna da itiraz ediyorum. Tüzüğe koyulmayan yine Tüzük meselesidir.

Arkadaşlar;

Hep beraber gördük mahzurlarını; bunca sene bu Meclislerin içerisinde bulunan, bunca sene hayat ve Devlet tecrübesinden gelmiş arkadaşlarımız var. Bazı hakların kullanılmasını kişilerin takdirlerine bıraktığımız zaman, hep iyi olmayan neticelerle karşılaşmış, kişilerin havasına göre olmuştur. Hâkim bile sabahleyin evinden iyi hava ile geldiği zaman, maznunu gördüğü vakit bir şefkat havası içerisinde cezasını tecil eder, sabahleyin evinden kavgalı çıkmış veyahut da sokakta başından bir hadise geçmişse, sinirli hali ile tecil talebini reddederir. Meslek hayatında çok gördük bunları.

Demek ki, kişilerin takdirine fazla bırakmamak lazım gelir meseleleri. Hakların kullanılmasını kişilerin takdirine fazla bıraktığımız, ölçüyü geniş tuttuğumuz zaman; o vakit haklar zayi olur, kullanılması usulünce ve kanuni olmaz.

Bizim Senato İçtüzüğümüzün de bir maddesi var, sürelerle ilgilidir. Bizim süre meselesinde Millet Meclisinden farklı tarafımız; kanun teklif ve tasarılarında belli; Anayasa koymuş süreleri, «En fazla üç ay» demiş. Bu süre içerisinde görüşeceksiniz. Diğerlerini de kısaltmış. Komisyonlar için de süre koymuş.

Muhterem arkadaşlarım;

Kısaca şunu söylemek istiyorum: Bir İçtüzük meselesini Danışma Kurulu kararı ile halledemeyiz. İçtüzükte bulunması lazım gelen hükümleri Danışma Kurulunun tavsiyesi ve kararlarıyla halletmek mümkün değildir. İçtüzüğe girmesi lazım gelen meseleler, İçtüzüğe nasıl girmesi lazım geliyor ise, usulü ne ise, prosedürü ne ise ve bunu kimler yapacaksa, yetkilisi kimlerse o yolda yapılması lazım gelir.

İkincisi de, biraz da ihtisas işi bu. Müsaade edin; orada grup yöneticileriyle, Başkanlık Divanı üyeleriyle, Tüzük tadili gibi hukuki bir meseleyi böyle kısa süreli çalışmalarla ve zaman mefhumunu nazarı itibara almadan yapılan çalışmalarla bir İçtüzük meselesinin Anayasaya uygunluğunu veya uygunsuzluğunu müzakere ve mütalaa edip Umumi Heyete tavsiye edecek kadar yetkili görmediğimi, böyle yetki tanıdığı takdirde bunun ileride suiistimal edilebileceğini, hukuki bakımdan mahzurlu olduğunu Yüce Heyete saygılarımla arz eder, beni dinlemek lütüfunda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Ucuza.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Değerli arkadaşlarım;

Danışma Kurulumuzun çalışarak hazırlayıp huzurunuzda getirdiği ve bir karar almak istediği metin üzerinde benden önce değerli arkadaşlarım fikirlerini beyan ettiler. Her iki arkadaşımızın görüşüne iştirak etmemek mümkün değil; ama aşında Sayın Başkanın ve giderek Danışma Kurulunun da böyle bir çalışma ile huzurunuzda gelmekte haklı yönü var.

Şimdi, 70'den fazla kurulmuş komisyon var; senelerden beri hiç birisinin bir netice almadığı da ortada ve bir gerçek olarak karşımızda. Başkanlık bir tedbir aramış, bunu Danışma Kurulundan geçirerek getirmiş. Fakat görülmüyor ki, ne Anayasa çerçevesi bakımından, ne İçtüzük hükümleri bakımından meseleyi müspet bir karara götürme imkânı da görülüyor.

Şimdi, her iki değerli arkadaşım meselenin içrisine girdiler, ben değerli zamanınızı almak istemiyorum. Mesela, kararın ikinci maddesinde, Dilek-

çe Karma Komisyonu raporları müzakeresi sırasında, yine Tüzüğün 56 ncı maddesine aykırı bir hüküm getirmiş oluyorlar. Bizim Tüzüğümüzün 56 ncı maddesinin 6 ncı fıkrası gayet açık: «Görüşülen konuların lehinde, aleyhinde ve üzerinde en az ikişer üye konuşmadan, yeterlik önergesi oya konmaz.» Bu demektir ki, lehinde, aleyhinde ikişer kişiden altı kişi. Şimdi, Danışma Kurulunun getirdiği kararda, gruplar dahil altı üye görüşlerini açıkladıktan sonra yeterlik önergesi verilmiş ve kabul edilmiş sayılarak, raporun oylanması teklifi geliyor. Bu da bir İçtüzük değişikliği hükmü taşımaktadır.

Değerli arkadaşlarım;

Anayasanın 85 nci maddesinde hüküm gayet açık; «Meclisler çalışmalarını kendi İçtüzüklerine göre yapar.» der. Şimdi Anayasa demiyor ki, «İçtüzükler dışında Danışma Kurulunun getireceği ve Umumi Heyetin oylayacağı kararlarla çalışmasını düzenleyecek.» Şimdi, neresinden baksak, samimiyetle, iyi niyetle hazırlanmış bir metin gelmiş huzurunuzda; bir çalışma yolunu açalım, bu birikmiş işleri bir an evvel karara bağlayalım fikri yatıyor; ama tümüyle bu bir İçtüzük değişikliği de gözüktüyor. Böyle olunca, bu kararı Yüce Heyetten beklemeye hakkımız yoktur. Çalışmayı, her işi yürütmeyi hedef olarak hareket etmek istiyorsak, Tüzükteki boşlukları doldurmak, Tüzükteki sıkıntıları ortadan kaldırmak için Tüzük maddelerinde değişiklik yapılması gerekir. Ben de arkadaşlarım gibi aynı kanaatteyim, gerek Anayasa yönünden, gerek İçtüzük yönünden bu çalışmayı bir müspet neticeye bağlama kanaatine ben de iştirak edemiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Ünsal.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Değerli arkadaşlarım;

Danışma Kurulunun aldığı karar üzerinde, Anayasa ve İçtüzük açısından benden önce konuşan arkadaşların söylediklerine aynen katılıyorum. Esasen katılmamak mümkün değil.

Anayasanın belirlediği ve İçtüzüğün pek çok yönü ile sınırladığı bazı konuları Danışma Kurulunda alınacak görüşlerle, kararlarla değiştirmek, değişik durumlara getirmek mümkün değildir. Anlaşıyor ki, Danışma Kurulunu toplayıp bu kararı alduran Sayın Senato Başkanlığı, bir eksikliğin olduğunu anlamıştır; ama görüyoruz ki, asıl eksikliğin üzerinde her nedense bu kararda da durmamışlar. Sıkıntı ne-

reden geliyor?.. Senatonun çalışmalarına, komisyonunun çalışmaları konusunda sıkıntı nereden geliyor?. Esas bu konu üzerinde durmamız lazım.

Gerek Senatoya, gerekse komisyonlara devamdan sıkıntı gelmektedir. Senatörlerin devamından bu konular meydana geliyor. Eğer, iki ay süre içinde istenilen günlerde komisyon üyeleri komisyona gelseler, istenilen çalışmaları yapsalar, samyorum ki, iki ayı aşacak çok az sayıda ellerinde araştırma konusu kalabilir; ama gördük ki, değil iki ay, bir sene, iki sene süre ile bütün çağrılara rağmen hiç bir üye göreve gelmemektedir.

Ben, öğrencilerle ilgili bir Komisyonun Başkanım; iki sene oldu bu görevi alalı. Arka arkaya ben istemde buldukça sizler de ikişer ay ikişer ay süreyi uzatıyorsunuz, bu böyle devam edip gidiyor, yazılı çağrılarımıza rağmen komisyon toplanıp, görev yapamıyor.

Cumhuriyet Senatosu da böyle. Çok az toplantılar dışında, çoğu kez toplanamadan dağılıyor, ya da şu anda gördüğüm gibi, üç beş tane sabırlı, ya da görevsever diyelim, üyenin dışında hiç kimse burada oturup da bu oturumları gönül rahathğı ile isteyerek ve bilerek izlemek istemiyor.

Samimiyetlerinden hiç kuşku yok; ama yine de söylemek zorundayım; Başkanlık Divanı eğer samimi iseler, gerçekten komisyonları ve Yüce Senatoyu çalıştırmak istiyorlarsa; elbetteki isterler, o takdirde asıl sıkıntının bu noktasına parmak bassınlar. Neden acaba komisyonların süresini kısıtlayarak bir zorlama yapıyorlar da, Cumhuriyet Senatosuna devamda, komisyonlara devamda bir zorlama ve bir kısıtlama düşünüyorlar?.. Bu da düşünülse bile, hiç bir zaman bugün yapıp, karar olarak önümüze getirdiği bir düzenleme içinde olamaz.

Derhal gruplar aralarında anlaşmalı, harekete geçmeli, Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanı Danışma Kurulunu değil, öncelikle grupların başkanlarını toplamalı, bir diyalogu kurmalı, Tüzüğümüzün içerisinde sıkıntı veren bu yanlış mekanizmaları işleyen noktaları tıkamalı; Cumhuriyet Senatosuna devamı, komisyonlara devamı kesenkes sağlayacak parasal önlemleri, diğer önlemleri almak ve aldurmalı ve bunu muhakkak bir tüzüğe bağlamalı.

Bu olmadan, bugünkü düzenlemede olduğu gibi olursa bu iş yürümez. Örneğin; bu birinci maddenin (B) bendinde deniliyor ki, «Bu süre içerisinde tamamlanmayan dosyalar bir yazı ile Senatoya iade edilir.»

Ben anlayamadım bunu; iade edilip de ne olacak?.. Senato, toplu bir araştırma mı yapacak, bu yeniden bir komisyonun kurulmasına mı yol açacak?.. Niçin geriye istiyor?.. Bunu anlamak mümkün değil.

Değerli arkadaşlarım,

Gerek Senato, gerekse Senato yönetimini elinde bulunduran arkadaşlarımız görev yapmayanlara, görevini sevmeyip, görevine gelmeyenlere yenik düşmemelidir. Şu karar açıkça, görev yapanların, burada yaptıkları yemine bağlı olanların, görev yapmayanlara ve yeminine sahip çıkmayanlara yenik düşmesinin bir delilidir. Taviz veriyoruz; biz bunları getiremiyoruz, gelmiyorlar, görev yapmıyorlar, hiç olmazsa şu, şu hususlarla bunlara yenik düştüğümüzü şurada kanıtlayalım.. Böyle şey olmaz arkadaşlar. Herkes ya göreve gelmeli, getirilmeli, getirtilemiyorsa, gelmiyorsa bunun gereğine bakmalıdır. Nasıl olacaksa; burada elbette ki vereceğiniz kararlarla, İttüziükteki yapacağımız değişikliklerle sağlarsınız.

Benim anladığım sıkıntı, gündem dışı konuşan bir arkadaşın burada 19 dakika, 20 dakika konuşmasından kaynaklanmıyor. Benim anladığım sıkıntı, haftada 6 saat veya haftada 8 saat şurada sabredip, görev yapmayısınızdan ileri gelmektedir. Eğer Senato Başkanlığı İttüziükte değişiklikler yaptırır, haftada 8 saat senatörlerin komisyonlara veya Genel Kurula gelmelerini sağlayacak önlemleri alırsa, gündem dışı konuşmalar burada ne kadar uzarsa uzasin, elinizde görüleceğiniz konu kalmaz sayın senatörler. Bu zaman azlığının, zaman tıkanıklığının nedeni, bizim günlerimizin çoğunu göreve gelmeyerek geçirmemizden ileri geliyor.

Yasal açıklıklarımı, Tüzüğe ters düşen yönlerini değerli arkadaşlarım gayet iyi açıkladılar. Hiç bir zaman, Danışma Kurulunda alınacak kararlarla veya bir partinin burada çoğunluğu sağınarak, düzenleyeceği, düzenleteceği birtakım durumlarda, tüzükler, yasalar şunlar, bunlar zorlanmamalı, değiştirilmemelidir. Bugün bu olan, yarı bir yasanın çıkmasını sağlayacak tüzük değişikliğini pekala bir başka parti, bu değişikliği emsal göstererek Danışma Kurulunda karar aldırır, getirir burada da onaylatırır. «Emsali var efendim» diye de gayet rahat savunur, istediklerini yapar.

Nasrettin Hoca'nın sakalından geçen yol gibi, istiyoruz ki, Senatodan da bu yol geçmesin, bu yol açılmasın. Ama tüm içtenliğimizle diliyoruz, istiyoruz; bu bir zaruret halindedir, eğer yapılmazsa, bu bir kuzurdur. Böyle bir kusurluluğu Sayın Senato

Başkanı istemiyorsa, derhal partileri çağırmalı, Tüzükteki gerek devamlı ilgili, gerekse bunlarla ilgili değişiklikleri yapmalı, yaptırmalı. «Oturlara katılmayan, katıldığı halde oturumları başından sonuna kadar izlemeyen her üyenin günde 500 lirası kesilir.» diye hele bir deyin, buradan bir tanesi ayrılmaz, kimse ayrılmaz, siz de her gün çoğunluğu bulursunuz, hem bana konuşma olanığı doğar, sizde ister istemez 4 saat dinleme sabrı gelir, bu işler de biter.

Bunlar geçici işler, palyatif işler. Senato böyle geçici işlerle, hemen alelacele alınan kararlarla yönetilmeye, yönlendirilmeye kalkırsa son derece gülünç durumlar doğar sayın senatörler.

Benim bildiğim, 222 sayılı Yasada bir kayıt vardı, onda deniyordu ki, «Çocuğunu okula göndermeyen, gönderdiği halde devamını sağlamayan (yani, gönderiyor; ama arzalı devam ediyor) kimseye şu ceza verilir.» Bu tarzda kesin düzenlemeler getirmezsen bu işler halledilmez. Öyle oluyor ki, biz de çoğu defa yapıyoruz; daha yoldamada isimimiz geçer geçmez, bakıyoruz ki, iki kanat da işlemeye başladı. Biraz sonra da hemen, bir madde var, «Çoğunluk yoktur» diye o işletiliyor ve çalışmalar duruyor. Hem zamanı kendi kendimize böyle tüketiyoruz, hem de sonradan «Gündem dışı konuşmalar çok uzuyor, o uzadığı içinde, bunların zamanını, Tüzükte olmadığı halde, kısıtlayalım.» düşünceleri katılacağımız bir düşünce değil.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Söz isteyen sayın üyeler görüşmelerde bulundular. Şimdi Danışma Kurulu...

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Söz isteyen var, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, söz mü istediniz?.. Buyurun tabii.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, biraz evvelki benim konuşmama cevaben, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Meclislerin iki kanadının hiç bir şeyi yorumuna hakkı olmadığından bahsettiniz. Kaldı ki, İçtüzüğümüzün Anayasamızın 85 nci maddesine dayana. Değişiklik usulü kendi içinde hükümlere bağlanmıştır. Kaldı ki, İçtüzüğümüzün değiştirilmesi sonucunda Anayasa Mahkemesine gitme yetkisi Anayasamızda yazılıdır. Bu itibarla, bizim İçtüzüğümüzle, başka içtüzükler veya kanunlar bir değildir. Hatırlatmak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, İçtüzüklerin Anayasaya aykırılığı dolayısıyla Anayasa Mahkemesine

başvurmak ayrıdır, yasaların yorumunun yasama organları elinden alınması ayrıdır, İçtüzük yorumunun ise, kesin surette yasama organlarının elinde olması ayrıdır.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, izin verir misiniz?.. Bizim bu Komisyon çalışmalarımız içinde, birkaç defa Genel Kurul kararı ile yapılmış işlemlerin, İçtüzük tadili mahiyetinde adedilip, Anayasa Mahkemesi tarafından kaç defa bozulduğunu hatırlarız. Demek ki, İçtüzük üzerinde, hangi yola, ne suretle değişiklik yapırsa yapılsın, her biri Anayasa Mahkemesince İçtüzük tadili olarak kabul edildiğinde mahkeme kararı sabittir Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, Anayasa Mahkemesi İçtüzük değişikliğinden dolayı iptal etmiyor, İçtüzük değişikliği Anayasaya aykırı olduğu için iptal eder.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — İçtüzük değişikliğinin usule aykırılığından dolayı iptal etti Sayın Başkan.

BAŞKAN — Evet.

Sayın Ünalı buyurun.

KADRİ KAPLAN (Tabii Üye) — Sayın Başkan söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Kaplan söz mü?..

KADRİ KAPLAN (Tabii Üye) — Evet efendim.

BAŞKAN — Sayın Kaplan buyurun.

KADRİ KAPLAN (Tabii Üye) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

Bu yapılan işlem, belki duyulan bir ihtiyacın daha iyi bazı tedbirlerle giderilmesi amacını taşıyor; ama usul bakımından kanaatimce yanlış.

İçtüzük gayet açık. İçtüzüğe yeni bir müeyyide eklenmesi veya yeni bir usulün İçtüzükte vaz edilmesi için, 180 nci maddeye göre, bu gibi istekler; emredici hükümler içinde olsun veya emredici hükümlerin dışında olsun, doğan anlaşmazlıklar dahi, evvela raporunu hazırlamak üzere belli olan Komisyona gider. Komisyonun mütalaası alınır. Genel Kurula gelir. Genel Kurul usulü veçhile bunu İçtüzüğünde bir değişiklik olarak ortaya koyar. Eğer böyle yorum yollarıyla gidersek veya «Genel Kurul her şeye hâkimdir.» diye parmak usulüyle gidersek, değerli arkadaşlarımızın söylediği gibi, ileride sayılamayacak mahzurlar çıkar ve altından kalkamayız. Ben de arkadaşlarımızın kanaatine tamamen iştirak ediyorum, bunun acelesi de yok. Bir ihtiyaçtır; ama tedbirlerini alırsak, çok çabuk gelir önümüze, mütalaası ya-

pılır, müzakeresi yapılır ve ne ise o gün gerekli olan, Genel Kurulun oyu ile halledilir. Arz ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Ünal'dı. Danışma Kurulu Sözcüsü olarak buyurun.

DANIŞMA KURULU SÖZCÜSÜ MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Başkan, çok muhterem arkadaşlarım;

Niyetler farklı olunca anlaşmak mümkün olmuyor. Biz buraya Danışma Kurulu raporunu şu maksatla getirdik; daha doğrusu Danışma Kurulunu şu maksatla topladık :

Yüksek Heyetinize niyabeten vazife gören Başkanlık Divanının sıkıntıları var; vazifesiyle yapabildikleri arasında fark zuhur ediyor. Bunu gidermek istedik. Nedir bu?..

Başkanlık Divanının vazifesinin birincisi Yüksek Heyeti; yani Genel Kurulu çalıştırmak. İkincisi; bu çalıştırmayı elde mevcut gündemi layıkı veçhile müzakere edip neticelere bağlamak. Biz sıkıntımız olarak hem Genel Kurulu layıkı veçhile çalıştırmıyoruz, hem gündemimizi müzakere edip neticelendiremiyoruz. Bu sıkıntımızı gidermek için Danışma Kurulunu topladık, Danışma Kurulu bazı meseleleri görüştü ve huzurunuzda bir raporla geldi.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım;

Benden önce konuşan arkadaşlar huzurunuzda getirdiğimiz hemen hemen bütün meseleleri tüzüğe aykırı buldular.

Muhterem arkadaşlarım;

Getirdiğimiz meselelerden hiç birisi tüzüğe aykırı değildir. Yorum yapmıyoruz, tüzük tadili yapmıyoruz. Ancak tüzük hükümlerini tüzük vazınının maksadına uygun şekilde ve şimdiye kadar yapılmış olan tatbikatıyla saptırılmış olan kısımlarını toparlamak için geldik huzurunuzda.

Muhterem arkadaşlar;

Derler ki, gündem dışı mevzu tahdit edilmesin, gündem dışı herkes istediği kadar konuşsun. Gündem dışı konuşmalar bir, iki, üç kişiyle de tahdit edilmesin, isteyen gündem dışı konuşabilsin...

Muhterem arkadaşlar;

Böyle birşey olmaz. Bundan evvel, İttihatçıların bundan evvel bu Meclis, daha doğrusu eski Türkiye Büyük Millet Meclisi, tek Meclis Dahili Nizamnameyle vazife gördü. Dahili Nizamnamede ve bu Nizamnamenin tatbikatında, bizim Cumhuriyet Senatosunda gündem dışı mevzuların bu kadar genişlediği hiç bir zamanı göstermedi Eski Mecliste gündem dışına na-

diren başvurulur ve gündem dışı mevzular herkesin kafasında her ne kadar Dahili Nizamnamede tek tek tadat edilmemiş ise de, gündem dışının ne demek olduğunu bilen sayın üyeler gündem dışını ancak müracaat zarureti olduğu zamanlarda kullanmışlar ve kısaca kullanmışlardır. Bunlar neler?..

Muhterem arkadaşlar;

Bunlar tabii afetler, çok acil vakalar, komşu memleketlerde harp hali, sari hastalık hali gibi buna benzer acil meselelerin gerek hükümetin, gerek Genel Kurulların itilama arz edilmek için kısaca Meclis kürsüsünden beyanıdır; gündem dışı budur. Gündem dışı konuşma İttihatçılarımızda da, Anayasada da bir denetim yolu değildir arkadaşlar. Denetim yolu olmadığı için bu meseleyi toparlamak istiyoruz. Denetim yolu, bu gündem dışı mesele bu kadar genişledikten sonra, denetim yolu olan ve bu gündem dışından çok daha müessir olan bir müessesesi, İttihatçı müessesesi, Anayasa müessesesi ortadan kalktı, Sözlü soru... Belki on seden beri sözlü soru bu kürsülerden görüşülüyor. En müessir denetim yoludur; ama niçin görüşülüyor?

Muhterem arkadaşlarım;

Gözümden kaçmadı. Gündemde sözlü sorularımız var. Gıda ve Tarım Bakanı geldi burada oturdu; saatlerce oturdu. O gündem maddelerine geçemediğimiz için, geçeceğimizi de şüpheli gördüğü için bıraktı gitti. Bir daha o Sayın Bakan buraya getiremezsiniz. Bu müessesesi böyle yandı gitti arkadaşlar. Sözlü soru müessesesi bu şekilde işlemez hale geldi. Biz müesseseleri yerli yerine oturtalım, bu müşkülümüze Genel Kurulumuzu destek alalım diye bu meseleleri huzurunuzda getiriyoruz. Yoksa, birtakım konuşan arkadaşlarımız, Genel Kurulun haklarına el uzatıyormuş gibi, Genel Kurulun haklarını kısıtlamaya niyetliymiş gibi mütalaa ettiler. Biz bu mütalaya iştirak etmiyoruz. Bilakis, denetim yolu olan sözlü soru müessesesini canlandırmak istiyoruz. Nasıl candandırırız? İşte bu müesseseyi tahdit edersek; gündem dışı müessesesini rayına oturtursak.

Burada arkadaşlarımız gündem dışı konuşuyorlar. Üç tanesi, beş tanesi konuşumunu ekseriyet de kalmıyor; şimdi olduğu gibi. Arkadaşlarımız dışarıda oturmayı tercih ediyorlar, çünkü gündem dışı her mesele her sayın üyeyi ilgilendirmiyor.

Bu itibarla bu müesseseyi rayına oturtabilirsek esas denetim müessesesi olan sözlü soruyu canlandırmış oluruz. Getirmemizin sebebi budur. Bize bu hususta yardımcı olalım diye bunu bir Danışma Ku-

rule meselesi yaptık. Sayın grup temsilcileri orada bizim sıkıntımızı anladılar ve bizimle beraber bu meseleleri huzuruza getirmemiz için oy kullandılar.

Gelelim araştırma meselelerine :

Muhterem arkadaşlarımız;

Lütfen şu gündemimizi tetkik buyurunuz. Gündemimizde 16 tane sözlü soru var, görüşülme imkânı yok; bir.

Yine gündemimizde 15 tane, komisyonlara intikal etmemiş araştırma meselesi var. Bunların görüşülmesi de pek güç. Çünkü, bunların içinde komisyonlara intikal etmiş olan, komisyon raporuna bağlanmamış olan meselelerden de, mübalağa saymayın, on yaşına girmiş, on yaşını idrak etmiş olan meseleler var; Aktüalitesini kaybetmiş, her şeyini kaybetmiş meseleler.

Binaenaleyh, bunları fuzulen gündemimizde tutmamak ve bunları biran evvel tasfiye edip yenilerine yer ve yol açmak için bu meseleyi huzuruza getirdik.

Şimdi, arkadaşlarımız diyorlar ki; «Bu getirilen husus Tüzüğümüzün 136 ncı maddesine aykırıdır.» Aykırı değil arkadaşlarım. Tüzüğümüzün 136 ncı maddesini hep beraber okuyalım. Tüzüğümüzün 136 ncı maddesi şöyle :

«Araştırma Komisyonunun görev süresi iki aydır» Kesin olarak tespit etmiş; «İki aydır» demiş. «... Bu süre, Genel Kurulca uzatılıp kısaltılabilir.»

Yani getirilen mesele, komisyona havale edilen mesele iki aydan önce de bitirilebilirse, o cinsten bir mesele ise Genel Kurulumuz, «Buna iki ay çoktur. Buna bir ay verelim.» demek hakkına haizdir. Bir de, Tüzüğün katiyetle kabul ettiği iki ay süre yetmeyebilir, böyle meseleler de olur, gene Genel Kurul bu süreyi uzatabilir.

Arkadaşlar; ama bu beş kere uzatır, 10 kere uzatır, 20 kere uzatır demek değildir. Bu demektir ki, iki ay kati süre azami, azami iki ay daha uzatılabilir...

Şöyle bir misal de arz edeyim : «Faiz anayı geçmez» derler ya, bu da o hükme girer.

Muhterem arkadaşlar;

Tüzüğe katiyen aykırı değildir. Eğer, böyle benim söylediğim gibi düşünmemiş olsaydı bu Tüzüğü yapan Meclis o zaman bu iki ayı koymazdı, «Mevzuun gereğine göre süre verir» derdi. Süreyi tespit etmiş, «İki ay» demiş, uzatılabilir, kısaltılabilir; ama bir kere uzatılır, 50 kere uzatılmaz.

Şimdi ne oldu? Kim bilir kaç kere uzattığımız komisyon teklifleri var.

Şimdi muhterem arkadaşlar;

Uzatıyoruz; neyi uzatıyoruz, niçin uzatıyoruz, niye çalışmadılar, niye raporu meydana getiremediler? Bunu da kimse soramıyor, soramıyoruz. Âdet halini almış, tezkere gelirse okutuluyor, oya arz ediliyor, mehil veriliyor. Sonra ne oluyor? Gene çalışılmıyor, iki ay dolunca bir uzatma teklifi daha geliyor.

İşte şu Genel Kurulumuzu daha rahat çalıştırmak için gündeminde bulunan ve ömrü çok uzamış ve sıhhatini kaybetmiş olan bu araştırmaları da bir tasfiye imkânı hâsıl olabilsin. İstedığımız budur arkadaşlar. Tüzüğe sureti katiyede aykırı değildir. Tüzüğün böyle anlaşılması tabiidir. Ancak, biz bunu tatbik ederiz; Başkanlık Divanı olarak böyle tatbik ederiz; ama bir itiraz vukuunda mesele uzamasın diye Yüksek Heyetinizi haberdar ediyor, Yüksek Heyetinizden böyle bir vazifeyi yapabilmek için destek aramayı düşünüyoruz. Onun için huzuruza getirdik.

Muhterem arkadaşlarımız;

Bir de şu husus var : Burada bir arkadaşım, «Millet Meclisinin komisyonlarında bir mesele 45 günde görüşülmezse eğer, teklif sahibi veya Hükümet onun Genel Kurulda görüşülmesini isteyebilir, bizde bu hüküm yoktur.» diyor.

Elbette bizde olmayacak bu hüküm. Millet Meclisindeki o hüküm daimi komisyonlara ait bir hükümdür, araştırma komisyonlarıyla birgüne alakası yoktur. Kaldı ki, oraya bizim burası arasında da fark vardır. Orada kabul edilip veya reddedilip gelen bir teklif veya tasarı artık ne teklif sahibinin, ne Hükümetin malı değil, Millet Meclisinin malı olarak burada muamele görür. Hatta teklif sahibi (Tüzüğümüzde de hüküm vardır) Cumhuriyet Senatosuna gelen, Millet Meclisinden geçen teklifini geri alma yetkisinde haiz değildir. Bu itibarla o maddeyle alakamız yok.

Muhterem arkadaşlarımız;

Burada bizim getirdiğimiz husus şu :

Bizim Tüzüğümüz araştırma komisyonu çalışıp işini bitirdikten sonra, çalışmasının neticesini bir rapora ekler, Genel Kurula sunar, Genel Kurulda müzakere edilir.

Araştırma Komisyonu, aylar geçmiş, yıllar geçmiş rapor yazmamış, yazamamış, yazamayacak. Bu ne olacak? Tüzüğümüz bu hükümü koymamış, bunu düşünmemiş. Binaenaleyh, açıklık getiriyoruz. Müzakeresi esastır; ona dair hüküm var. Rapor gelince

Umumi Heyette müzakeresi vardır. Gelmediği takdirde meseleye Umumi Heyet karar verir diyoruz. Yani, Tüzükte olmayan bir hususu Yüksek Heyetin itilama arz ediyoruz ve böyle bir durum hâsıl olursa ona göre karar vermenizi kolaylaştırmak istiyoruz. Mesele bundan ibaret. Tüzüğe aykırı bir hüküm yok burada, arkadaşlar.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Tüzüğe ilave yapıyorsunuz.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Ne dersiniz deyiniz reddedeceğiz.

DANIŞMA KURULU SÖZCÜSÜ MEHMET ÜNALDI (Devamla) — Ben anlatayım da zabıtlara girsin, reddedebilirsiniz, o hakkınız; ben anlatayım yeter ki...

Muhterem arkadaşlarım;

Dilekçe Karma Komisyonunun gündemimizde 25 tane meselesi var; seneler senesi gündemi işgal eder, görüşülemez. İşte yukarıdan beri huzurunuzda arz etmek istediğimiz hususlardan birisi, (Ki, daha önce arz ettiğim meseleler buraya gelebilmemizi sağlayacak tedbirler meyanındadır) buraya gelim de şu 25 tane gündemde kalmış meseleyi de çıkaralım, bir neticeye bağlayalım. Nasıl bağlayalım? Burada 2 nci maddede göstermişiz. Yalnız bir hususu arz edeyim. Arkadaşlarım haklıdır, Tüzüğümüze aykırıdır; 56 ncı maddeye aykırıdır. O, «Gruplar dahil» demiş; o, «Haric» olacakken sehven «Dahil» olmuş. Yalnız burada getirmek istediğimiz husus şu :

Kısaltıcı bir hüküm. Ki, bu Tüzük tadili değildir. Tüzüğümüz, gruplar konuştuktan ve lehde, aleyhte ve üzerinde altı sayın üye konuştuktan sonra kifayet takriri muameleye konabilir, der. Ama, muameleyi kısaltalım diye, bu konuşmalar yapıldıktan sonra kifayet takririni kabul edilmiş muamelesine tabi tutalım da, kifayetin lehinde, aleyhinde, bilmem üzerinde diye, aslında kifayetin sadece aleyhinde konuşulacak; ama kifayetin aleyhinde konuşup, bir münaakaşa mevzuu yapıp, bir oylama mevzuu yapıp meseleyi uzatmaktansa, kısa yoldan neticeye gitmeyi düşündük. Bunda da tamamen hüsnüniyetle verilmiş olan bir kararla geldik huzurunuzda.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Hüsnüniyetten şüphe yok.

DANIŞMA KURULU SÖZCÜSÜ MEHMET ÜNALDI (Devamla) — Evet.

Yani, hiç bir suretle Genel Kurulun yetkilerine el uzatmak gibi bir niyetimiz yoktur. Zaten gruplarımızın temsilcileri arkadaşlarımız da aynı müzake-

renin içerisinde, aynı kararda dahildirler ve ittifak vardır aşağı yukarı bu meselelerin hallinde. Bizi desteklemenizi rica edeceğiz.

Bir de, muhterem arkadaşlarımın bazı hususlarda söyledikleri sözleri kısa kısa cevaplandırayım; gündem dışı meseleye tekrar döneyim.

Muhterem arkadaşlarım;

Gündem dışı konuşmanın kısa olacağına dair hüküm zaten maddede mündemiçtir. «Bir üyenin gündem dışı bir diyeceği olursa...» diyor. «Bir diyecek» ten maksat, böyle geniş bir mevzu değil; «Bir diyeceği...» onu, hatta Başkandan müsaade almak suretiyle yerinden de söyleyebilir. Yani, o kadar kısalığına delalet edecek bir ibaredir bu. Binaenaleyh, bir saat, iki saat gündem dışı konuşma olmaz. Buna Yüksek Heyetinizin müsaade etmemeniz lazım zaten. Olduğu takdirde de işte gündemdeki meseleler kalıyor. Biz Başkanlık Divanı olarak vazifemizi yapamama sıkıntısını Yüksek Heyetinize arz etmek istiyoruz.

Danışma Kurulu kararı, Tüzüğümüzün 13 ncü maddesine göre, Başkanlık Divanının sunuşları sırasında teklif olarak Genel Kurula sunulur, denmekle; teklif, tabiatıyla müzakere edilecek ve bir neticeye, bir karara varılacak mesele demektir. Sadece bir sunuş değildir. Teklif olduğu için müzakere etmek mecburiyetindeyiz elbet.

Tadil hükmü getirmedik, bunu arz ettim. Yorum da yapmadık, onu da arz ettim. Saptırılmak istenen manaları, manası içine davet için getirdik bu Danışma Kurulu kararını.

Zannediyorum arkadaşlarımın huzurunuzda getirdiği meseleler hakkında kâfi izahta bulundum. Beni dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, buyurun.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Bir kaç cümleyle efendim.

BAŞKAN — Nasıl isterseniz efendim.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Hiç huzurunuzu ihlal etmemeye niyetliydim; ama Sayın Danışma Kurulu sözcüsünün sözleri karşısında insanın bir kaç söz söylemeden bu müzakereyi sonuçlandırmasına gönüli razı olmuyor.

Bir defa şu anlaşılıyor ki, hukuk esprisi ile kanun veyahut tüzük maddesi arasındaki o saygıdeğer rafine farkını fazlaca içermemiş olarak burada konuşuyorlar. Biz hukuk esprisine dayalı olarak bunun olup

olmayacağı hususunda fikir beyan ettik. «İçtüzüğün şu maddesinde şöyle yazıyor. Binaenaleyh, bu 2 aydan fazla olamaz, faiz anayı geçemez...» Bunlar bu tüzükteki yazılı elfazın ona verdiği ilamlardır; ama bizim (Affina mağruren söyleyeyim) bir hukuk esprisi diye bildiğimiz, hukuka uygunluk veya aykırılık diye tanımladığımız o espriye vurup, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu anladığımız, seneler içinde kazanılmış bir tecrübemiz vardır.

Öyle anladım ki, Sayın Başkanın Yardımcısı ve Danışma Kurulu sözcüsü kendisinin başkanlık ettiği sırada yönetimine zor gelen, kendisinin tabiatına da aykırı gelen; gündem dışı konuşmamış, vesaire vesaire hususlarla uğraşmamış; bu üyelerin kendisine yüklediği bir ağırlık olarak gelmiş... O ağırlıktan kurtulmak için şimdi bize burada nerede ise bir içtüzük tadili yaptıracak. Efendim, eğer siz o yönetim sırasında zorluklara maruz iseniz, kolayı var o zaman; yönetimi bırakırsınız, olar biter.

Dünyanın hiç bir yerinde bir zorluk görüldüğünde, bir yönetim zorluğu görüldüğünde oturulup Anayasadan başlayıp İctüzüğe kadar kanun teklifi ihtiyari hissedilmez. Bunun adına yöneticilerin zaafı denir. Biz bu zaafı elbirliği ile kaldırmaya memur değiliz. Hele, anlatılanlara bakarsanız yetkimizin de olmadığı bir sahada bize bunu yaptırmaya kalkışmak büsbütün abesle iştigal olur.

Değerli arkadaşlarım;

İlave edeyim : Bizim 1961 tarihli Anayasamız her türlü teşrii tasarrufun yorumunu Meclislerden almıştır. Teşrii tasarruf denince akla kanun, bir de bizim kendimizi yönetmek üzere Anayasadan kaynağını aldığımız, yetkisini aldığımız İctüzüğümüzdür. Bu iki teşrii tasarrufun üzerinde yorum yapmak hakkımız yoktur. Binaenaleyh, bu bir yorumsa, Anayasaca yastaktır. Eğer tadil teklifi ise, bunun da prosedürünün ne olduğu İctüzükte yazılıdır.

Şunu hatırlatmak isterim değerli arkadaşlarım. Şayet burada bir çoğunluk bugün bu Danışma Kurulunun getirdiği kararlar istikametinde karar alırsa, hemen söyleyeyim, Anayasa Mahkemesi bunu dipden tırnağa iptal eder. Neden? Çünkü, bu Mecliste zaman içinde üye adedi çok yüksek olan bir grup, İctüzüğün açık hükümlerine rağmen burada tek başına saltanat kurmak üzere teşebbüse geçtiğinde, Anayasa Mahkemesine giden grubun davasına Anayasa Mahkemesinin verdiği cevap şu olmuştur :

«Aldığımız bu karar İctüzük tadili mahiyetindedir. İctüzüğün tadilinin usulleri de İctüzükte bellidir.

İctüzükte belli olan usule uygun olmayarak aldığımız bu kararın İctüzük tadili mahiyetinde olmasından naşi, ben yetkimi kullanarak bu tasarrufu iptal ediyorum.» demiştir.

Buna düşmemenizi temin için tekrar huzurunuzu işgal ettim.

Sağ olun, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ünalı.

İSMAIL ÇATALOĞLU (İçel) — Sayın Başkan ben de söz istiyorum.

DANIŞMA KURULU SÖZCÜSÜ MEHMET ÜNALDI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Ben huzurunuzda biraz evvel Danışma Kurulu Sözcüsü sıfatıyla konuştum ve gerekli izahatı arz etmeye çalıştım; ama Sayın Gündoğan ikinci konuşmalarını şahsıma tevcih ettiler. Ben Başkanvekili olduğum için kendileriyle burada münakaşayı kabul edemeyeceğim; ama Mehmet Ünalı olarak her halde bu münakaşayı, hatta mücadeleyi yapabilecek gücü kendimde görüyorum.

Ben şunu arz ettim arkadaşlar: Hiç bir zaman Tüzüğe aykırı bir mesele getirmediğimiz, getirmek istemedik.

Sonra, Başkanvekilleri ve Başkan kürsüye çıktığı zaman vazifesi normal olarak saat 15.00'ten 19.00'a kadardır. Şayet Yüksek Heyetiniz bir karar alır da müzakerelerin devamını isterse, o müzakerelerin devamı müddetince de vazife görür; ama her halukârda Senato 19.00'a kadar çalıştığı takdirde, 19.00'a kadar burada vazife görür. Başkan orada dört saat oturmaya mecbur olduğuna göre, kim konuşursa konuşsun, ne konuşursa konuşsun Başkanın şahsını ilgilendirmez.

Binaenaleyh, «Gündem dışı konuşmaları kısmak» veya «Gündem dışı konuşmalar celseyi idare eden Başkanı rahatsız ediyor» gibi sözler, kanaatimce yersiz kullanılmiş sözlerdir.

Yalnız kürsüye çıkmışken şunu arz etmek istiyorum :

Muhterem arkadaşlar;

Bakın, Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki kredi andlaşması için 1968 yılında kurulmuş olan Komisyona 25 defa süre temditi yapılmış. Bunu takdirlerinize arz ediyorum. 25 defa süre temditi 50 ay eder. 50 ay 4 seneyi geçer.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Çataloğlu.

ERDOĞAN BAKKALBAŞI (Konya) — Efen-

dim, Danışma Kurulu Sözcüsü konuştu, artık müzakere bitti.

İSMAİL CATALOĞLU (İçel) — Sayın Başkan, sayın senatörler;

Bu teklif, öyle sanıyorum ki, kanun mahiyetinde bir yetki isteğidir. Bu yetki isteği Genel Kurulca kabul edilirse, kanun mahiyetinde mi olacaktır?... Kanun mahiyetinde olacağına, Senato Danışma Kurulu, Millet Meclisi Danışma Kuruluyla hemahenk olarak bir anlaşmaya varmış mıdır?.. Varmamışsa, bu Senatoya mahsus bir kanun şeklinde mi tecelli edecektir?.. Bunlar, üzerinde durulmaya değer hususlardır. Bu hususları da açıklanması gereken mahiyette görmekteyim. Danışma Kurulunun bu hususta bir açıklama yapmasını bilhassa rica ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Cumhuriyet Senatosu Danışma Kurulu tekliflerini getirince, Millet Meclisiyle bu konuda herhangi bir anlaşma yapmasına, fikir birliği etmesine gerek yoktur. Çünkü, İçtüzüğünü kendisi tanzim eder. İçtüzükte yasama organlarının beraberce hareket olanakları yoktur ve yasa değildir.

Sayın üyeler;

Danışma Kurulunun kararı üç maddeden ibarettir. Bu üç maddeyi tekrar tekrar okutup oylarınıza sunacağım. Belki bunun için temayül herhangi bir istikamette tespit edilirse, Anayasa ve Adalet Komisyonuna İçtüzük teklifi olarak götürme olanağı da vardır. Ancak, hiç bir İçtüzük maddesi değiştirilmemiştir; hiç bir maddenin hiç bir hükmünde değişiklik yoktur. İçtüzük maddeleri çeşitli nedenler ve zaman içerisinde maksadından uzaklaştırılmıştır. Bunu rayına oturtmak istiyoruz.

Cumhuriyet Senatosununun 18 yıla varan çalışmasında kaç tane araştırma komisyonunu görüşebildik?.. 18 yıl içinde kaç tane Dilekçe Karma Komisyonu raporunu çıkarabildik?.. Oysa Anayasa, «Türkler, tek başlarına ve toplu olarak yasama organlarına haklarını aramak üzere başvururlar.» diyor. Yasama organları bugüne değin bir tek Türk vatandaşı için bu görevlerini yerine getirmiş midir?..

Dilekçe Karma Komisyonu raporlarının görüşülmesine ilişkin İçtüzüğün hangi maddesini değiştiriyoruz?.. İşler hale getiriyoruz. İçtüzüğün hangi hükmünde araştırma komisyonu süreleri istendiği kadar uzatılabilir diye bir hüküm var?.. Ama uzatılmıştır; rayına oturtmak istiyoruz.

Bir İçtüzük değişikliği niteliğinde olmadığı için Danışma Kurulu teklifi, örneğin; grupların söz hakkını ortadan kaldıran bir nitelikte olabilir. Önergelerle bunlar derhal değiştirilebilir, bunlar mümkün; ama görüşülemez, yorumdur, Anayasaya aykırıdır hükümlerine katılmak mümkün değildir. Eğer böyle olsaydı Danışma Kurulu ne böyle bir kararı alırdı, ne biz Başkan olarak huzuruza getirirdik.

Bu nedenle maddeleri ve fıkraları teker teker oylarınıza sunacağım.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Tümenini oyla da maddelere geçelim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Maddelere geçme yok Sayın Ünsal, bu kanun değildir.

NİYAZİ ÜNSAL (Erzincan) — Nedir öyle ise, madde madde okutuyorsunuz?..

BAŞKAN — Hayır Sayın Ünsal bu yasa değildir. Bu bir düzenleme teklifidir. Bu, bir komisyon raporu değildir.

Şimdi, herhangi birisini kabul, herhangi birisini ret veya herhangi bir kısmı değiştirme hakkı Genel Kurulundur.

Bu nedenle maddeleri teker teker okutup oylarınıza arz edeceğim.

(1 - a) maddesini okutuyorum :

«1 - a) Araştırma komisyonlarının İçtüzüğün 136 ncı maddesine göre iki aylık görev süresinin, komisyonun gerekçeli istemi ile ancak bir defaya mahsus olmak üzere iki ay daha uzatılmasına,

b) Komisyonun bu süre içerisinde de araştırmasını yapıp, raporunu düzenleyememesi halinde araştırma önergesinin bulunduğu haliyle ve varsa komisyon başkanının bir tezkeresine bağlanarak Genel Kurul gündemine alınıp görüşülmesine;

Geçici c) Halen kurulmuş bulunan araştırma komisyonları için karar tarihinden itibaren, bir kereye mahsus olmak üzere ve talep üzerine, iki aylık süre daha verilmesine ve bu süre sonunda yukarıda sözü edilen işlemin uygulanmasına,»

BAŞKAN — Birinci maddenin üç bendi de...

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkan söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Öztürk, çok geniş...

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Ben madde üzerinde söz istiyorum Sayın Başkan; maddelere geçtiniz.

BAŞKAN — Hayır, maddelere geçilme değil, görüşüldü. Sayın Öztürk, izin verirsiniz oylarınızla sonuca bağlayalım.

Birinci maddedeki üç kısım, üç bent de aynı amaç gütmektedir; araştırma komisyonlarında düzenleme yapmaktadır. Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 20'ye, 21 tespit edilmiştir. Ayağa kalmak suretiyle rica edeceğim.

Kabul edenler lütfen ayağa kalksınlar... 23 kabul. Kabul etmeyenler... 22 oya karşı 23 oyla kabul edilmiştir.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkan, itiraz ediyorum.

«2. Dilekçe Karma Komisyonu raporlarının Genel Kuruldaki görüşülmesinde, Hükümetin, komisyonun ve üyelerin konuşma sürelerinin 20'şer dakikayla sınırlandırılmasına, gruplar dahil altı üye görüşlerini açıkladıktan sonra, yeterlik önergesi verilmiş ve kabul edilmiş sayılarak raporun oylanmasına.»

BAŞKAN — Burada, «Gruplar dahil» kelimesinin çıkarılmasını istiyorsunuz değil mi Sayın Çalış? «Gruplar dahil» kelimesini...

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Gruplar çıkarılsın, gruplar hariç...

BAŞKAN — Evet.

Sözcü ve gruplar hariç, çıkarılması suretiyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... 25. Kabul etmeyenler... 19.

19'a karşı 25 oyla kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum :

«İçtüzüğün 54 ncü maddesi gereğince, yapılacak gündem dışı söz istemlerinde, 10'ar dakikayı aşmamak üzere en fazla üç üyeye söz verilmesinc.»

BAŞKAN — Evet devam edin.

«Gündem dışı istemlerin oturumu yöneten Başkan ve oturum açılıncaya kadar ve o oturum içinde geçerli olmak üzere yazılı olarak yapılmasına.»

BAŞKAN — Sayın Çalış, burada bir şeyiniz var mı? Yalnız şu üç karar no. lu...

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Tamam. Asıl olan bendi bu.

BAŞKAN — Bendinin reddini...

Reddedersiniz, aynı anlamdadır.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Tamam, zaten ben bunun reddedilmesini teklif ettiğime göre, önce bunun reddini oya koymanız gerekir.

BAŞKAN — Şimdi, aksi anlamdadır, ama bir teklif değildir. Reddini istediğiniz için ret aksi olmuyor.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Ben niçin reddedilmesinin gerekli bulunduğunu ifade ettim.

BAŞKAN — İfade ettiniz tamam.

ORHAN ÇALIŞ (Bolu) — Bu konuşmaların ışığı altında reddini istiyorum.

BAŞKAN — Reddini istiyorsunuz.

Şimdi bir değişiklik olsa idi en aykırıyı oylardım; ama burada bir değişiklik yok. Neyin reddini?.. O bakımdan maddeyi oylayacağım. Madde kabul edilmedi, zaten reddi demektir.

NIYAZI ÜNSAL (Erzincan) — Sayın Başkan şu anda salonda çoğunluk yoktur. Bunu tutanaklara geçirmek için söylüyorum.

BAŞKAN — Oldu zabıtlara geçsin. Yalnız Sayın Ünsal oylama sırasındayız...

NIYAZI ÜNSAL (Erzincan) — Aldığımız sayılardan da belli, 21'e 25; yani 45 - 46 kişiyle 190 kişiyi bağlayamazsınız.

NEJAT SARLICALI (Bahkesir) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun efendim.

NEJAT SARLICALI (Bahkesir) — Bu son cümlede bir basım hatası var sınıyorum Sayın Başkan. «Gündem dışı istemlerinin oturumu yöneten Başkan...» deniyor. «Yönetecek Başkan» olması gerekmez mi efendim?

BAŞKAN — «Yönetecek başkana...» hay hay. Evet efendim, dediğiniz doğru. O cümle şöyle olacak: «Gündem dışı istemlerin oturumu yönetecek Başkan ve oturum açılıncaya kadar ve o oturum için geçerli olmak üzere yazılı olarak yapılmasına...»

Bu şekliyle oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 19 oya karşı 21 oyla ret edilmiştir.

O halde, bir ve ikinci kısımlar kabul edilmiş, diğeri kabul edilmemiştir.

Gündemimizde sorular, araştırma komisyonu raporları bulunmaktadır. Ancak, Birleşimin uzayacağı nedeniyle ve ilgili Hükümet sorumluları mevcut olmadığından, 27 Nisan 1978 Perşembe günü saat 15,00'te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,55

IV. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORU VE CEVABI

1. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi İsmail Çataloğlu'nun, İçel ilindeki ortaöğretim üyelerinin değişik bölgelere atanmalarına dair soru önergesi ve Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur'un yazılı cevabı. (7/831)

14 . 12 . 1977

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Milli Eğitim Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı rica ederim.

Saygılarımla.

İçel Senatörü
İsmail Çataloğlu

İçel ilinde 25 ortaöğretim üyesi bu mevsimde yurdun değişik bölgelerine atanmıştır. Öğretim üyelerinin atanmaları her ne kadar Milli Eğitim Bakanlığının tasarrufunda ise de kış hazırlıkların yapmış öğretmenlerin ani kararnamelerle buldukları bölgeden başka yerlere gönderilmeleri ne prensip kararlarına ne de kanunlarımıza uygun değildir. Ayrıca bu gibi atamalarda birde vicdan muhasebesi yapılması gereğine inanmaktayız. Ortaöğretim Genel Müdürü ile yaptığım telefon konuşmasında atama kararnamelerinin 22 genel müdürün imzası ile çıktığı bildirilmiştir. Bu genel müdürlerin hepsinin öğretmen olduğuna göre öğretmenlerin durumunu bilmeleri icap etmez mi? Arkadaşlarının hiçbirinin hazırlık yapmadığını bile bile, bu kış döneminde tayin kararlarına imza atan vicdandan yoksun 22 genel müdürün Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmasına Sayın Milli

Eğitim Bakanımın nasıl mücade ettiği ve bu kararnamelerin altına Bakan olarak nasıl imza attığını öğrenmek istiyorum.

TC

Milli Eğitim Bakanlığı
Bakanlık Müşavirliği
Sayı : 031-111

25 . 4 . 1978

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İği : 19 . 12 . 1977 tarih ve 13828-6095-7/831 sayılı yazımız.

Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi İsmail Çataloğlu tarafından verilen yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Necdet Uğur
Milli Eğitim Bakanı

Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi İsmail Çataloğlu tarafından verilen yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız.

İçel ilinde daha önceki hükümetler döneminde nakilleri yapılan öğretmenlerden, Danıştay kararı alanlar eski görev yerlerine iade edilmişlerdir.

Ayrıca, yine adı geçen ilden nakilleri yapılanlardan Bakanlığımıza başvuruların dilekçeleri incelenmekte ve atamaları olanaklar elverdiğince yapılmaktadır.

Saygılarımla.

Necdet Uğur
Milli Eğitim Bakanı

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

51 NCI BİRLEŞİM

25 . 4 . 1978 Salı

Saat : 15.00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL
KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK
İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın, yurt dışındaki bir doktor öğrencinin askerlik durumuna dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/67) (Veriliş tarihi : 31 . 3 . 1976)

2. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsametdin Çelebi'nin, kurulması düşünülen alkaloid fabrikasına dair Başbakanından sözlü sorusu. (6/69) (Veriliş tarihi : 27 . 4 . 1976)

3. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzağ'ın, Köy - Koop'un ithal ettiği traktörlere dair Köy İşleri Bakanından sözlü sorusu. (6/77) (Gündeme giriş tarihi : 29 . 3 . 1977)

4. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'ün, öğrenim çağındaki gençliğin içinde bulunduğu duruma dair Başbakanından sözlü sorusu. (6/79) (Gündeme giriş tarihi : 9 . 8 . 1977)

5. — Cumhuriyet Senatosu Kütahya Üyesi Osman Albayrak'ın, 26 Haziran tarihli gazetelerde yayınlanan «Bir habere ilişkin fotoğrafa» dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/80) (Gündeme giriş tarihi : 9 . 8 . 1977)

6. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Sadettin Demirayak'ın, Aydın Belediye Başkanına dair Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu. (6/82) (Gündeme giriş tarihi : 18 . 10 . 1977)

7. — Cumhuriyet Senatosu Kırşehir Üyesi Akıp Aksaç'ın, Kırşehir ilinde, 1977 yılında buğday mahsulüne arız olan «Kımacık» hastalığına dair Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanından sözlü sorusu. (6/83) (Gündeme giriş tarihi : 25.10.1977)

8. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Sadettin Demirayak'ın, Aydın ilinin Kuşadası ilçesindeki bir çay bahçesine dair Turizm ve Tanıtma Bakanından sözlü sorusu. (6/84) (Gündeme giriş tarihi : 25 . 10 . 1977)

9. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Uğur Alacakaptan'ın, 24 Ekim 1977 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde yayımlanan «1599 sayılı Tabanca» başlıklı yazıya dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/86) (Gündeme giriş tarihi : 8 . 11 . 1977)

10. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Şebip Karamullaoglu'nun, Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısına dair Başbakanından sözlü sorusu. (6/88) (Gündeme giriş tarihi : 20.12.1977)

11. — Cumhuriyet Senatosu Konya Üyesi Mukbil Abay'ın, Konya ilinin Güney bölgesindeki üzüm üreticilerinin durumuna dair Gıda - Tarım ve Hayvancılık ve Gümrük ve Tekel Bakanlarından sözlü sorusu. (6/89) (Gündeme giriş tarihi : 3.1.1978)

12. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Nejat Sarlıcalı'nın, 11 Aralık 1977 tarihinden 5 Ocak 1978 tarihine kadar geçen süre içinde Maliye Bakanlığı tarafından hangi belediyelere ne miktar yardım yapıldığına dair Maliye Bakanından sözlü sorusu. (6/91) (Gündeme giriş tarihi : 24 . 1 . 1978)

13. — Cumhuriyet Senatosu Zonguldak Üyesi Ahmet Demir Yüce'nin, Ticaret Bakanlığı binası giriş kısmındaki «Ergenekon efsanesini tasvir ve temsil eden tabloya» dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu. (6/92) (Gündeme giriş tarihi : 24 . 1 . 1978)

14. — Cumhuriyet Senatosu Mardin Üyesi Mehmet Ali Arıkan'ın, Mardinli vatandaşların Alman Federal Devleti makamları tarafından Almanya'ya kabul olunmadıklarının doğru olup olmadığına dair Dışişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/81) (Gündeme giriş tarihi : 28 . 2 . 1978)

15. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Metin Toker'ın, boş Büyükelçiliklerin doldurulması ve diğer atamaların yapılması için ne gibi çalışmalar yapıldığına dair Dışişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/93) (Gündeme giriş tarihi : 28 . 2 . 1978)

16. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın, ilaç sanayimize dair Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu. (6/94) (Gündeme giriş tarihi : 28 . 2 . 1978)

III
ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ
KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI
VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA
GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatıyla ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/24)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, İstanbul'da Aksaray ve Sultanhamam'da vukubulan yangınlar hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/27)

3. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, son altı ay içinde temeli atılan tesislere dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/53)

4. — Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Nejat Sarlıcalı'nın ithal edilen bitkisel yağ ve margarin konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/63)

5. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Adana iline bağlı bazı ilçe köylerindeki YSE ve bayındırlık hizmetlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/66)

6. — Başbakanlığa bağlı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı tarafından hazırlanmış olan yönetmelik hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/16) (S. Sayısı 688) (Dağıtım tarihi : 28 . 3 . 1977)

7. — 1975 yılı kömür üretimi, dağıtımı, müracaat ve dağıtım tarihleri hakkında kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu. (10/30) (S. Sayısı : 704) (Dağıtım tarihi : 18 . 4 . 1977)

8. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Taksim Cumhuriyet Alanında meydana gelen olaylara dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/67)

9. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Hüsamettin Çelebi'nin, 1 Ocak 1974 tarihinden sonraki teşvik belgesi imalat izni ve fiyat tespiti işlemlerine dair Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/68)

10. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, traktör imali, ithali ve bu hususa ilişkin kurulmuş şirket ve holdingler hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/70)

11. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, Tarım ürünlerinin taban fiyatlarının tespit ve ilanı hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/71)

12. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Hayri Öner'in, sıtma ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele hususunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/72)

13. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Ni-yazi Ünsal'ın, işkence olayları hakkında Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/73)

14. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, çay üretimi ile ilgili Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/74)

15. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Talât Doğan'ın, sağlıkta can güvenliği konusunda Senato Araştırması isteyen önergesi. (10/75)

16. — Cumhuriyet Senatosu Manisa eski Üyesi Orhan Süersan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı Haftalık Karar cetvelindeki 5894 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun, 31 . 5 . 1971 tarih ve 6, 10 . 5 . 1972 tarih ve 6, 20 . 6 . 1974 tarih ve 6, 3 . 3 . 1975 tarih ve 6, 21 . 2 . 1977 tarih ve 6 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 6 sayılı raporlar hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/81 - 4/22) S. Sayısı: 1574'e 5 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22.2.1978)

17. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkkan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarih ve 38 sayılı haftalık Karar cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun 31 . 5 . 1971 tarih ve 17/1, 10 . 5 . 1972 tarih ve 17/1, 20 . 6 . 1974 tarih ve 17, 3 . 3 . 1975 tarih ve 17, 21 . 2 . 1977 tarih ve 17 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 17, 17/1 sayılı raporlar hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/80 - 4/23) (S. Sayısı : 1575'e 5 nci ek) (Dağıtım tarihi: 22.2.1978)

18. — Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu'nun (Eski Adalet Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22.7.1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4257 sayılı Ahmet Barındırır'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 42 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21.2.1977 tarih ve 166 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8.2.1978 tarih ve 166 sayılı Rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/294) (S. Sayısı: 670'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi: 22.2.1978)

19. — İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk'ün (eski İçişleri Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22.7.1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4276 sayılı Mustafa Altınok'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21.2.1977 tarih ve 165 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8.2.1978 tarih ve 165 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/293) (S. Sayısı : 671'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22.2.1978)

20. — Antalya Milletvekili (eski Maliye Bakanı) Deniz Baykal'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1.11.1974 tarih ve 1 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 11 sayılı Melek İpkin'e ait Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21.2.1977 tarih ve 151 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8.2.1978 tarih ve 151 sayılı Rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/283) (S. Sayısı : 672'ye 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22.2.1978)

21. — Milli Savunma Bakanı Ferid Melen'in (eski Milli Savunma Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4254 sayılı Ramazan Kurt'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 161 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 161 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/289) (S. Sayısı : 676'ya 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22 . 2 . 1978)

22. — Milli Savunma Bakanı Ferid Melen'in (eski Milli Savunma Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4268 sayılı Ali Savaş'a ait Kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 162 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 162 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/290) (S. Sayısı : 677'ye 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22.2.1978)

23. — C. Senatosu eski Urfa Üyesi Halil Balkıs, C. Senatosu İzmir eski Üyesi Orhan Kor ve Çanakkale eski Milletvekili Zekiye Gülsen'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 15 . 4 . 1975 tarih ve 3 sa-

yılı Haftalık Karar Cetvelindeki 129 sayılı Burhan Göksel'e ait Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önermeleri ve Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 155 - 156 - 157 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 155, 156, 157 sayılı raporlar hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/287) (S. Sayısı : 678'e 2 nci ek) (Dağıtım tarihi : 23.2.1978)

24. — Prof. Dr. Safa Reisoğlu'nun (eski Milli Eğitim Bakanı dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 6 . 1973 tarih ve 160 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 19212 sayılı Fikriye Okay'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 154 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 154 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/286) (S. Sayısı : 679'a 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 23 . 2 . 1978)

25. — İstanbul eski Milletvekili (eski Milli Savunma Bakanı) İhrami Sancar'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1974 tarih ve 1 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 23 sayılı Yaşar Kaleli'ye ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 153 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 153 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/285) (S. Sayısı : 680'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 22.2.1978)

26. — Prof. Dr. Bedri Gürsoy'un (eski Maliye Bakanı dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 29 . 11 . 1972 tarih ve 135 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 16459 sayılı İshak Şafak'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 52 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 8 . 2 . 1978 tarih ve 52 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/282) (S. Sayısı : 681'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 23 . 2 . 1978)

27. — Cumhuriyet Senatosu Ordu eski Üyesi Selâhattin Acar'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarihli ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4264 sayılı Cemal Maden'e ait Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 158 sayılı Raporu ile Komisyon Başkanlığının

8 . 2 . 1978 tarih ve 158 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/288) (S. Sayısı : 682'ye 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 23 . 2 . 1978)

28. — Kütahya eski Milletvekili Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5872 sayılı İhsan Önesen'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun 6 . 6 . 1974 tarih ve 7, 3 . 3 . 1975 tarih ve 7, 21 . 2 . 1977 tarih ve 7 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının, 1 . 3 . 1978 tarih ve 7 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/160) (S. Sayısı : 360'a 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

29. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5871 sayılı Şerife Önkal'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun 6 . 6 . 1974 tarih ve 1, 3 . 3 . 1975 tarih ve 1, 21 . 2 . 1977 tarih ve 1 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 1 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/163) (S. Sayısı : 361'e 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

30. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5875 sayılı Ayşe Dursun'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun 6 . 6 . 1974 tarih ve 3, 3 . 3 . 1975 tarih ve 3, 21 . 2 . 1977 tarih ve 3 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 3 sayılı rapor hakkında tezkeresi, (C. Senatosu : 4/162) (S. Sayısı : 362'ye 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

31. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - Dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 15558 sayılı Aziz Ronabar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun, 6 . 6 . 1974 tarih ve 29, 3 . 3 . 1975 tarih ve 29, 21 . 2 . 1977 tarih ve 29 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 29 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/164) (S. Sayısı : 365'e 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

32. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - Dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 1274 sayılı Tahir Şanlı'ya ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun, 20 . 6 . 1974 tarih ve 33, 3 . 3 . 1975 tarih ve 33, 21 . 2 . 1977 tarih ve 33 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 33 sayılı rapor hakkında tezkeresi (C. Senatosu : 4/169) (S. Sayılı : 377'ye 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14.3.1978)

33. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı Dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 15564 sayılı Kemal Derin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonunun, 4 . 7 . 1974 tarih ve 34, 6 . 3 . 1975 tarih ve 34, 21 . 2 . 1977 tarih ve 34 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih ve 34 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/181) (S. Sayısı : 399'a 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

34. — Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5106 sayılı Nuri Öner'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun, 11 . 7 . 1974 tarih ve 51, 6 . 3 . 1975 tarih ve 51, 21 . 2 . 1977 tarih ve 51 sayılı raporları ile Komisyon Başkanlığının, 1 . 3 . 1978 tarih ve 51 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/199) (S. Sayısı : 402'ye 3 ncü ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

35. — Eski Milli Savunma Bakanı Ferid Melen'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 22 . 7 . 1976 tarih ve 36 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 4243 sayılı Abdussamet Orhan Mestçi'ye ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanununun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonunun 21 . 2 . 1977 tarih ve 163 sayılı raporu ile Komisyon Başkanlığının 1 . 3 . 1978 tarih 163 sayılı rapor hakkında tezkeresi. (C. Senatosu : 4/291) (S. Sayısı : 675'e 1 nci ek) (Dağıtım tarihi : 14 . 3 . 1978)

36. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Özgüneş'in, Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporlarının Genel Kurulda ne şekilde işleme tabi tutulacağına dair önergesi ve Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (C. Senatosu : 5/6) (S. Sayısı : 761) (Dağıtım tarihi : 27.2.1978)

37. — Cumhuriyet Senatosu Yozgat Üyesi Süleyman Ertuğrul Ergin'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1218) (S. Sayısı : 769) (Dağıtım tarihi : 7.4.1978)

38. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1275) (S. Sayısı : 770) (Dağıtım tarihi : 7.4.1978)

39. — Cumhuriyet Senatosu Gaziantep Üyesi Selahattin Çolakoğlu'nun yasama dokunulmazlığının

kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1276) (S. Sayısı : 771) (Dağıtım tarihi : 7.4.1978)

40. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Haydar Tunçkanat'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1287) (S. Sayısı : 772) (Dağıtım tarihi : 7.4.1978)

41. — Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyesi Niyazi Ünsal'ın, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu. (3/1194) (S. Sayısı : 773) (Dağıtım tarihi : 12.4.1978)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

